

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

De juridische fictie en enkele toepassingen op het erfrecht en de schenkingen en testamenten

I. De juridische fictie in het algemeen.

1. Vooraleer de juridische fictie van meer nabij te beschouwen, lijkt het ter inleiding gepast een algemene indruk van dit rechtsmiddel te geven.

2. Het woord « fictie » is afgeleid van het Latijnse werkwoord « fingere », dat betekent : zich voorstellen, zich verbeelden.

Men spreekt inderdaad van « fictie » als iets als waar gesteld wordt, dat niet waar is.

Zulke ficties komen in de rechtswetenschap gewoonlijk voor om het opstellen van omslachtige regels of van nieuwe begrippen te vermijden; om dus, uit neiging tot systematiseren, naar korte formuleringen te streven.

De ficties kunnen vaak vervangen worden door bepalingen, die uitdrukkelijk geformuleerd zijn als uitzondering op of verwijzing naar andere bepalingen, maar door de fictie wordt ditzelfde resultaat allicht met spaarzamer middelen en op eenvoudiger wijze bereikt.

3. De fictie is steeds een belangrijk middel geweest met behulp waarvan nieuwe rechtsfiguren en nieuwe opvattingen ingang wisten te vinden. Is dit eenmaal geschied, dan ziet men in dat het resultaat, met de fictie bereikt, ook wel en meestal beter zonder de fictie, dus langs een andere, rechtstreekse weg, bereikt kan worden. De fictie wordt dan ook vaak veroordeeld omdat ze zich al te ver van de werkelijkheid zou verwijderen.

(Asser, p. 68-70. Kranenburg, p. 66 e.v. Encyclopaedie Winkler-Prins, 6e druk, Deel VIII, 1950, V° «Fictie».)

4. Nu zullen we trachten meer bijzonderheden te geven.

A. Wat is de fictie ?

a) Definitie.

5. Als definitie kunnen we volgende formule van Professor Dekkers overnemen : «... la fiction... un procédé technique qui consiste à placer par la pensée un fait, une chose ou une personne dans une catégorie

juridique sciemment impropre, pour la faire bénéficier, par voie de conséquence, de telle solution pratique, propre à cette catégorie. » (Dekkers, n° 137.)

6. Wat zien we inderdaad steeds gebeuren ?

De fictie bestaat er in op kunstmatige wijze de voorwaarden te scheppen voor de toepassing van een bepaalde rechtsregel, en een juridische categorie, die in overeenstemming is met de heersende kwalificaties, te vervangen door een categorie die logischerwijze hier niet van toepassing mag zijn, maar die nuttiger is tot het bereiken van het gewenste doel. (Dekkers, n° 14.)

7. We geven een enkel voorbeeld dat deze abstracte verklaring duidelijk zal maken. In Gaius, IV, 37 vinden we :

« Item civitas romana peregrino fingitur, si eo nomine agat aut cum eo agatur, quo nomine nostris legibus actio constituta est, si modo iustum sit eam actionem etiam ad peregrinum extendi. »

« Aldus wordt het Romeinse burgerrecht ook fictief toegekend aan de vreemdeling, die een eis instelt of waartegen gedagvaard wordt, uit hoofde van een titel waarvoor onze wetten een actio voorzien, op voorwaarde dat het billijk weze deze actio tot een vreemdeling uit te breiden. »

8. Een vreemdeling is geen Romeins burger en de wetten van het oude Rome zijn alleen voor Romeinse burgers gemaakt. Maar als men b.v. bestolen wordt door een vreemde, zou men toch een actio furti moeten kunnen instellen, en ook de bestolen vreemdeling zou deze actio billijkerwijze moeten verkrijgen. Dat kan ook « si civis romanus esset », alsof hij een Romeins burger ware.

Men assimileert dus twee wel onderscheiden categorieën, « Romeinse burgers » en « vreemdelingen » omdat men, voor bepaalde gevallen, dezelfde bepalingen op hen wil toepassen. (Dekkers, n° 1-7.)

b) Ontstaansreden van de fictie.

9. Hoe is men op de idee gekomen zich van een middel als de fictie te bedienen ? Samenvattend kunnen we volgende oorzaken aanduiden, die echter door elkaar lopen.

10. 1) Het conservatief karakter van het Romeins recht, of, ruimer genomen, de eerbied voor de traditie. Het bestaande recht was in Rome haast heilig. Het werd met een zo grote eerbied behandeld, dat men slechts met tegenzin iets aan het bestaande wettenarsenaal toevoegde of wijzigde. (Dekkers, o.a. n° 161 en 403.)

11. 2) De juridische ekonomie, of de ekonomie der middelen, of nog, de wet der spaarzaamheid.

Het maatschappelijk leven in Rome stond ook niet stil, zodat men zeer vaak beroep moest doen op ficties om nieuwe toestanden in het raam van de bestaande rechtsopvattingen een gepaste oplossing te verschaffen. Aldus konden de Romeinen hun betrekkelijk gering aantal wetteksten en begrippen geruime tijd bijna onaangetast bewaren. (Dekkers (uitvoerig), n° 151-400. Demogue, p. 238. Kranenburg, p. 66.)

12. Geldt deze reden nog altijd in het moderne recht? In veel mindere mate. Het initiatief van de wetgever laat zich praktisch door niets meer binden en ook de jurist tracht zijn gedachten op onafhankelijke en rechtstreekse wijze uit te drukken, indien hij het tenminste kan! (Dekkers, n° 335. Gény, III, par. 244, p. 391-393.)

13. 3) De natuurlijke onmacht van de menselijke geest. Eén factor blijft immers voor de moderne jurist wat hij was voor de oude, en die factor maakt dus praktisch de enige ratio van de fictie uit; een factor die trouwens de vorige impliceert, nl. de intellectuele moeilijkheid van de juridische arbeid. Steeds nieuwe problemen rijzen op en nieuwe toestanden doen zich voor; het is van belang de stof met zo weinig mogelijk begrippen te beheersen, maar vaak is het ontdekken van de juiste begrippen een taak, die belemmerd wordt door wat Gény noemt: « l'infirmité naturelle de notre esprit ».

Er verloopt dikwijls heel wat tijd eer de jurist, die een nieuw denkbeeld absoluut in de rechtsorde wil invoeren, die voor een bepaalde situatie absoluut een oplossing wil vinden, oplossing die met de omstandigheden van die situatie op het eerste zich niet in overeenstemming te brengen is, inziet dat hem een ander middel ter beschikking stond dan de fictie. (Dekkers, n° 336 en 403. Gény, III, p. 365 en 398.)

c) Terminologie.

14. Hoe moeten we nu een fictie opsporen en weer vinden? Kunnen we ons laten leiden door terminologische gegevens of moeten we dieper gaan?

De terminologie levert geen resultaat op. Zo impliceren de woorden «wordt geacht» (est censé, est réputé) lang niet altijd een fictie, maar ze worden gebruikt in allerlei andere betekenissen, o.a. met een vermoeden, b.v. in art. 911, al. 2: « Worden geacht tussenpersonen te zijn de vader en moeder, de kinderen en afstammelingen, en de echtgenoot van de onbekwame.»

Zelfs daar waar de wet spreekt van « fictief » wordt soms slechts een schijnhandeling bedoeld. (Art. 922). Maar in de artt. 1516 en 1525 vinden we een fictie onder de weinigzeggende woorden: «wordt beschouwd» (est regardé comme). (Dabin, voetnota op p. 302. - Dekkers, n° 71. Gény, III, par. 250, p. 429.)

15. We moeten dus de fictie trachten te herkennen aan de kenmerken die haar eigen zijn.

d) Aard en kenmerken van de fictie.

16. Het onderzoek van de specifieke kenmerken zal ons tevens toelaten de juiste plaats te bepalen die

de fictie inneemt t.o.v. de andere middelen die bijdragen tot de vormgeving aan het recht.

1. De fictie betreft de vorm, de techniek van het recht.

17. We zeggen vormgeving. De fictie heeft nl. niets uit te staan met de inhoud. De inhoud van het recht wordt bepaald door de heersende begrippen in een gegeven sociaal milieu, door de behoeften van het maatschappelijk leven, omgezet in een minder of meer bewuste rechtsovertuiging, dit althans wat betreft de rechtsregels die niet van zuiver conventionele of reglementaire aard zijn.

Die inhoud nu, moet in een concrete vorm gegoten worden. Want hoe ingewikkelder het leven, hoe ingewikkelder het recht en zonder vormgeving zou dat recht onoverzichtelijk en niet toepasbaar zijn.

18. Hoe gebeurt die vormgeving? Door intellectuele procédés, waarvan de fictie er een is. De fictie is dus essentieel een kwestie van techniek, techniek die we met Gény bepalen:

«... elle représente, dans l'ensemble du droit positif, la forme opposée à la matière, et... cette forme reste essentiellement une construction, largement artificielle, du donné, œuvre d'action plus que d'intelligence, où la volonté du juriste se puisse mouvoir librement, dirigée seulement par le but prédéterminé de l'organisation juridique qui suggère les moyens de sa propre réalisation.» (Dabin, p. 3-10. Dekkers, n° 16-19. Gény, III, par. 183, p. 23.)

2. Aard van de fictie — een intellectueel procédé.

19. Wat haar aard betreft is de fictie een intellectueel procédé, dat men niet mag verwarren met andere procédés die in de uitwerking van het recht gestadig gebruikt worden, als daar zijn de abstractie en de veralgemening (of het vermoeden).

a. Fictie en abstractie.

20. Een rechtsregel moet men een abstracte vorm geven. De werkelijkheid bestaat in de natuur en in de concrete sociale verhoudingen, dus elke abstractie wijkt in zekere zin van de natuur, van de werkelijkheid af. Is een abstractie daarom een fictie? Toch niet. We kunnen immers zeggen dat de werkelijkheid waarvan de fictie afwijkt niet zozeer is de natuurlijke, fysische werkelijkheid, maar wel de juridische werkelijkheid. Laten we dit even duidelijk maken. (Dabin, p. 302-321, Dekkers, n° 20-28, vooral 28. Demogue, p. 243-244. Gény, III, par. 241, p. 367 e.v..)

21. Spreken we van «goederen», dan kunnen we ons dat niet concreet indenken. Dus het begrip «goederen» bestaat niet in de natuur, het is een abstractie. Vanuit het standpunt «natuur» gezien, staan we voor een onwerkelijkheid. Juridisch echter is het een werkelijkheid. Immers, elk juridisch stelsel is een geheel van overeengekomen werkelijkheden, die daarom niet noodzakelijk moeten corresponderen met de natuurlijke werkelijkheid. Wijkt men echter af van deze overeengekomen, geconstrueerde, juridische werkelijkheid, dan komt men voor een fictie te staan.

Een juridische werkelijkheid is b.v. het onderscheid tussen roerende en onroerende goederen. Gaat men echter vertellen dat sommige roerende goederen, om op hen hetzelfde regime te kunnen toepassen, onroerend zijn bij bestemming, dan hebben we een fictie. De fictie is dus t.o.v. van de abstractie, zoals Professor Dekkers het kort en duidelijk uitdrukt: « une opération intellectuelle du second degré ».

b. Fictie en vermoeden.

22. Ook de veralgemening, of het vermoeden, vervormt de waarheid. Het is een bewerking van de geest waardoor als waar aanzien wordt wat ten hoogste waarschijnlijk is. Bij de fictie echter wordt als waar aanzien wat niet alleen niet waarschijnlijk, maar zeker onnauwkeurig is.

Het procédé van het vermoeden zal gebruikt worden om kwesties op te lossen die aanleiding kunnen geven tot onzekerheid, maar waar toch één bepaalde oplossing met een groter percentage waarschijnlijkheid boven een andere kan verkozen worden. (Dekkers, n° 30-56. Gény, par. 243, p. 388-390.)

23. Het kan zijn dat een vermoeden slechts een regel is van de bewijslast. Heeft men te doen met een praesumptio iuris tantum, dan mag men bewijzen dat het gestelde, hoe waarschijnlijk ook, niet met de werkelijkheid klopt.

Bij de praesumptio iuris et de iure is dergelijk tegenbewijs uitgesloten, om zekere discussies te vermijden die meer kwaad dan goed zouden doen.

Sommigen zijn er toe gebracht deze laatste praesumptie met de fictie te verwarren. Hoe nauw de verwantschap ook is, toch blijft tussen beide steeds het verschilcriterium van kracht, dat het vermoeden, zelfs iuris et de iure, op de waarschijnlijkheid berust, de fictie zeker niet. (Asser, p. 68. Dabin, p. 276. Over de betwistingen betreffende: «Nul n'est censé ignorer la loi», zie o.a. Dekkers, n° 36-41. Gény, par. 243, die zich op pp. 384 en 390 tegenspreekt.)

24. Vermoedens kunnen ook de ratio zelf van een rechtsregel uitmaken, zonder met de bewijslast uitstaans te hebben.

Zo b.v. de vele aanvullende bepalingen van de wet, die gebaseerd zijn op de onderstelde wil der partijen. Dus, om het concreet voor te stellen: «Indien de partijen het niet anders voorzien hebben», of «behoudens strijdig beding, zullen volgende bepalingen toepasselijk zijn».

Zo is er ook, om nog een voorbeeld te geven, het vruchtgebruik van de langstlevende echtgenoot, en de indeling der erfgerechtigden in orden en graden, gebaseerd op de vermoedelijke genegenheid van de erflater. (Dekkers, n° 47-52.)

25. Verder zijn er nog de «vermoedens» van wilsuiting.

Bij de vorige categorie werden de betrokkenen vermoed een wil gehad te hebben zonder deze uitdrukkelijk verklaard te hebben. Hier echter wordt de persoon in kwestie geacht een wil te hebben geuit; zo b.v. voor het huishoudelijk mandaat, waar de man geacht wordt zijn vrouw last gegeven te hebben voor de huishoudelijke uitgaven, terwijl hij haar in werkelijkheid niets heeft opgedragen! Hier is er geen kwestie van waarschijnlijkheid meer; m.a.w. deze «vermoedens» van geuite wil zijn ficties! (Dekkers, n° 54-55.)

3. Mechanisme van de fictie — een assimilatie.

26. We zegden dat de fictie naar haar aard een intellectueel procédé is en we onderscheidden haar van andere dergelijke procédés, nl. de abstractie en het vermoeden.

Wat nu haar mechanisme, haar techniek aangaat, is de fictie een assimilatie; een bewuste onnauwkeurige assimilatie van wel onderscheiden begrippen.

Welke zijn nu de kenmerken van deze assimilatie en

waarin verschilt zij van andere assimilaties? (Opm.: Dabin (p. 322) noemt de gewone assimilatie, in tegenstelling met de fictie, «renvoi». Deze term nam hij over van Jhering, vertaald natuurlijk.)

— a. Bewust onnauwkeurig.

27. De fictie is eerst en vooral een bewust onnauwkeurige assimilatie. Men heeft ook juiste assimilaties, die er in bestaan zekere gelijkaardige gevolgen van autonoom blijvende instellingen bij elkaar te brengen.

Het is duidelijk, zelfs zonder er dieper op in te gaan, dat het onderscheid tussen een juiste en een onjuiste assimilatie soms moeilijk zijn kan, vooral daar, zoals we gezien hebben, de terminologie ons niet helpt.

28. Bij een nauwkeurige assimilatie echter kan men de twee geassimileerde elementen rustig van plaats verwisselen; $A=B$ of $B=A$ maakt geen verschil.

Bij de fictie echter wordt één van de twee elementen gelijkgeschakeld met het andere, niet omgekeerd nochtans. De gevolgen immers die men aan de geassimileerde categorie wil hechten, zijn slechts eigen aan de categorie waaraan geassimileerd wordt. (Dekkers, n° 63-73.)

— b. Beperkt.

29. De fictie is een beperkte, een speciale assimilatie, dit kenmerk heeft de fictie trouwens gemeen met alle juridische assimilaties.

De twee situaties die door middel van de fictie gelijkgeschakeld worden, zullen dat slechts worden in zoverre als het doel van de fictie strekt. M.a.w. de fictie wil aan twee juridische categorieën, die essentieel verschillen, bepaalde identieke gevolgen hechten, niet echter alle gevolgen eigen aan de categorie waaraan de tweede fictief geassimileerd wordt. Om het nog anders uit te drukken: het te bereiken doel, de bestaansreden van de fictie omschrijft haar draagwijdte. Zo dit niet zo ware, zou de fictie, in plaats van een hulpmiddel, een gevaarlijk en verwarrend element worden.

30. Geven we een enkel voorbeeld. «Infans conceptus pro nato habetur». Het ongeboren kind, alhoewel nog geen rechtssubject, wordt gelijkgesteld met een geboren kind. Maar dit gebeurt slechts in de mate waarin die gelijkstelling voor dat ongeboren kind wenselijk geacht wordt; «quoties de eius commodo agitur»! (Dekkers, n° 123-124. Gény, III, par. 247, p. 416-418.)

— c. Noodzakelijk.

31. Tenslotte is de fictie een noodzakelijke assimilatie, en dit kenmerk is wel het voornaamste. Het betekent dat er in gegeven omstandigheden geen ander middel dan de fictie aanwezig mag zijn, alvorens van de fictie gebruik te maken, om aan een bepaalde categorie die gevolgen te hechten die men wenselijk acht.

Zo b.v., als de praetor aan of tegen een vreemdeling een actio furti wil toekennen, actio die eigen is aan het Romeinse burgerschap, moet hij die vreemdeling gelijkgeschakelen met de Romeinse burger. De wet veranderen lag niet in zijn macht.

32. Dit kenmerk van noodzakelijkheid laat ons toe de eigenlijke van de oneigenlijke fictie te onderscheiden.

De eigenlijke fictie assimileert met het oog op het

te bereiken doel, de oneigenlijke of spraakfictie (fiction verbale) niet. Deze laatste houdt slechts een vergelijking naderhand in, die niet is ingegeven door een op dat ogenblik bestaand gebrek aan een oplossing. Deze oneigenlijke fictie is niet meer dan een manier van spreken, terwijl de eigenlijke fictie een wijze van redeneren is. (Dekkers, n° 75.)

33. Art. 4 van het Wetboek van Koophandel b.v. spreekt van «réputé majeur». Dit is in dit verband slechts een wijze van spreken. (Dabin, p. 322, Jhering citerend, spreekt van: «à faciliter une conception juridique».)

De minderjarige mag, mits zekere voorwaarden, handel drijven. Hij is en blijft minderjarige en als zodanig drijft hij handel. De assimilatie, door de wet gemaakt, met een meerderjarige, is niets meer dan een vergelijking met hoogstens een dactische waarde, die men echter in een wettekst gerust er buiten had mogen laten. (Dabin, p. 277-279. Dekkers, n° 77-78.)

34. Professor Dekkers meent dat het onderscheid tussen de historische functie van de fictie en de dogmatische functie, het onderscheid tussen de praktische en de theoretische fictie, tussen de fictie-veronderstelling en de fictie-vergelijking, slechts neerkomt op het nog gemaakte onderscheid tussen de eigenlijke en de oneigenlijke, verdale, overvloedige fictie. (Dekkers, n° 141.)

35. Naar gelang het standpunt dat de verschillende auteurs metolent innemen, worden tekens gans andere aspecten van de fictie benamt, die de zaken niet vereenvoudigen.

De meningsverschillen over deze twee soorten ficties berusten weencht hoofdzakelijk op een misverstand en zouden bij nadere studie moegemaal met overtuigendheid uitmaken. Dit maakt nochtans een onderwerp uit dat het bestek van deze studie zou te buiten gaan. We vergenoegen er ons hier dan ook mee de moeilijkheid aan te duiden zonder ze te benaderen. (Dabin, p. 321-324 (voor p. 320), Dekkers, n° 130-130. Gény, III, par. 242, p. 310-311 o.a.)

4. Fictie en analogie.

36. We zagen wat de fictie als assimilatie onderscheidde van gewone assimilaties. Wat is nu echter het verschil tussen een fictieve uitbreiding van een rechtsregel en een analogische?

37. Opdat een fictie ontsta, moet men een aanvaarde juridische categorie een wrong geven; niet zo voor de analogie.

Een regel wordt analogisch toegepast op een situatie waarvoor die regel eigenlijk niet gemaakt is, maar die dezelfde essentiële kenmerken vertoont als de toestand waarvoor de regel oorspronkelijk bestemd was. De twee gevallen hebben eenzelfde ratio iuris. Een regel wordt echter fictief uitgebreid tot een geval dat, wat de ratio iuris betreft, niets gemeens heeft met het geval waarvoor de regel bedoeld was. (Demogue, p. 239 (+voetnota)-241. Gény, III, par. 243, p. 391. Winkler-Prins, dl. II, V° «Analogie».)

5. Conclusie.

38. We kennen de kenmerken van de fictie en de plaats die ze tussen andere technische procédés inneemt. We weten dus wat de fictie is. Onnodig te zeggen dat al deze subtiele onderscheidingen die in theorie reeds aanleiding geven tot betwistingen, in de

praktijk alles behalve gemakkelijk toe te passen zijn. Professor Dabin zegt zeer terecht: «Le critère de la fiction, quoique discuté, se dégage sans trop d'effort: = L'application du critère, en revanche, ne va pas sans peine, ...». (Dabin, p. 321.)

B. Bronnen van de fictie.

39. Ficties komen voor in de wet, in de rechtspraak, in de rechtsleer.

Professor Gény noemt dit de autoritaire bronnen van de fictie, omdat ze, in verhouding met het hen toegekend gezag, bij machte zijn oplossingen op te leggen. (Gény, III, par. 252, n. 441.)

a) De wet.

40. De wet kent ficties. In ons Burgerlijk Wetboek zijn er verschillende. B.v. de artt. 1516 en 1525, al. 2 bevatten een fictie, de onroerende goederen bij bestemming (art. 520 e.v.), de plaatsvervulling (art. 739) e.a. Het Duitse Bürgerliches Gesetzbuch (B.G.B.) en het Zwitserse Zivilgesetzbuch (Z.G.B.) houden geen ficties meer in.

41. Mag de wetgever ficties instellen, en zo hij het mag, is het wenselijk?

42. Sommigen willen hem dit recht ontzeggen en menen dat de wetgever, vermits hij toch vrij is te doen en te laten wat hij wil, geen omwegen moet gebruiken, zijn gedachten rechtstreeks moet uitdrukken.

Professor Gény maakt hierop de bedenking dat ook de wetgever zich vaak gebonden acht aan begrippen. Hij wil iets nieuws instellen, maar in het beschikbare begrippenmateriaal vindt hij geen gekend begrip om op het nieuwe geval toe te passen. Hij zal dus dat nieuwe geval fictief aan een gekend begrip mogen aanpassen, om kost wat kost zijn resultaat te bereiken.

43. Wenselijk is het echter dat de wetgever niet toegeeft aan wat Gény zo vleidend «l'infirmité naturelle de l'esprit» noemt en tracht het ware begrip te vinden. Want bij verschillende ficties die b.v. in het Burgerlijk Wetboek geslopen zijn, konden de meeste op een andere wijze uitgedrukt worden, zoals we later zien zullen. De fictie zal echter in de wet blijven opdagen, daar waar de wetgever, onderworpen als hij is aan die onbekwaamheid van de geest, het juiste concept niet kan vinden of zijn wil niet anders durft uiten om een al te nieuwe regel in te voeren, dan met verwijzing naar een reeds aanvaard begrip. (Gény, III, par. 247 in fine, par. 248-250, p. 420-434.)

44. Tot hier de mening van Professor Gény.

Demogue merkt nochtans op dat het invoeren van ficties in de wet een gevaar oplevert. Want iets als fictie bestempelen, impliceert dat men datgene waaraan fictief geassimileerd wordt, als normaal, als gemeen recht beschouwt. Men krijgt een absolute regel en een afwijking. Dit maakt het recht stroef, want een eventuele tweede afwijking zal ook onder vorm van fictie tot stand moeten komen, en aldus wordt het ontwikkelen van nieuwe begrippen, de versoepeling van het bestaande, sterk belemmerd. (Dekkers, n° 345. Demogue, p. 248-250.)

45. Dit argument, en de overweging dat een wetgever die, in de huidige tijd van ongebreidelde wetgevend initiatief, een bepaald nieuw begrip niet zou kunnen of... durven invoeren, wat al te theoretisch aan doet, doet ons stelling kiezen voor het beslist

weren van elke fictie uit de nog te maken wetten. Het voorbeeld van vreemde wetgevingen toont aan dat zulks mogelijk is.

We gaan volledig akkoord dat het recht zo weinig mogelijk begrippen moet tellen, in het belang van de handelbaarheid en de overzichtelijkheid. Maar als het sociale leven nu eenmaal zozeer evolueert dat de oude begrippen en kwalificaties niet meer volstaan, waarom zou dan de wetgever met alle geweld het nieuwe binnen het te enge keurslijf van het bestaande moeten wringen? Zolang hij er zich van onthoudt tegenstrijdigheden te formuleren of hij niet bewust of onbewust het afschaffen van alle begrippen bewerkt, waardoor we een onoverzichtelijke verzameling reglementen zouden krijgen in de plaats van Recht, zien we niet in waarom hij zijn wil niet duidelijk en rechtstreeks zou uitdrukken.

De wet van de spaarzaamheid mag hier niet te pas en te onpas ingeroepen worden. Immers, zou het Duitse, en vooral het Zwitserse Burgerlijk wetboek, die geen ficties bevatten, meer onhandelbaar zijn dan het onze?

b) *De rechtspraak.*

46. Hier doen zich nog redenen voor om de fictie te benutten.

Sommige toestanden kunnen oprijzen die een reglementering behoeven, doch waarvoor de wetgever nog niets voorzien heeft. In afwachting van deze reglementering zal de rechter, zo hem geen ander middel ter beschikking staat, de fictie gebruiken om naar billijkheid aan de nieuwe toestand de gevolgen te hechten, eigen aan een hem bekend begrip. (Dekkers, n° 354. Gény, par. 249).

c) *De doctrine.*

47. Evenals de rechtspraak, moet de rechtsleer het nieuwe recht, dat zich in het leven uit, weten te formuleren.

Hier ziet men ook vaak ficties opduiken die dan later, vaak onnodig, in de wet worden overgenomen. (B.v. de artt. 739 en 883 van het B.W.B.) - (Dekkers, n° 355. Demogue, p. 249. Gény, par. 249.)

48. De rechtsleer tracht elke nieuwigheid te katalogeren, want zij houdt niet van begrippen « sui generis ». Zij streeft er steeds naar, alle ficties in de mate van het mogelijke uit haar leerstellingen te weren. (B.v. Planiol en Ripert !)

Als voorbeeld zal het volstaan even de Homerische discussies aan te stippen over de aard van de rechtspersonen, discussies die nog lang niet opgehouden hebben. (Dabin, p. 290-291 en p. 313-317. Dekkers, n° 371-395. Vooral: Kranenburg, p. 67-70.)

C. Nut van de fictie.

49. Dit punt werd al grotendeels besproken bij het behandelen van de bronnen van de fictie.

Zo zegden we reeds dat in de wet de fictie ons niet toelaatbaar, en ook nutteloos scheen.

In doctrine of rechtspraak is het echter anders gesteld.

50. Dabin, Gény en Professor Dekkers pleiten voor een tijdelijk overgangspunt van de fictie. De fictie is een middel om van een oude naar een nieuwe formule over te stappen. Ze helpt als zodanig mede aan de evolutie van het recht, en aldus vertoont ze geen bezwaar.

Jhering zegt: « Aber immer besser, dasz sie (die Wissenschaft) mit Krücken geht, als ohne Krücken ausgleitet oder sich nicht aus der Stelle bewegt. » (Jhering, « Geist des Römischen Rechts », IV, p. 305-306, geciteerd door Gény, III, par. 244, p. 394.)

51. Zodra echter die fictie als fictie erkend wordt, zullen de juristen al het mogelijke doen om de ware oplossing te vinden.

Het nieuwe kan wellicht ondergebracht worden in een reeds bestaande, juiste categorie, of een nieuwe, wel bepaalde categorie kan uitgewerkt worden, of men zal de grenzen van de bestaande categorie herzien en ze uitbreiden. (B.v. de categorie « mens » als enig rechtssubject.)

52. De fictie is dus, zoals Guyot het uitdrukt: « le premier mode d'apparition de certaines solutions sorte d'enfance du droit destiné à faire place à l'âge mur où le règlement des intérêts apparaîtra seul au premier plan ». (Rev. gén. de droit, 1908, p. 417, geciteerd door Demogue, p. 242.)

53. Professor Demogue echter beweert dat de fictie een bestendig nut heeft, zonder dit echter concreet toe te lichten. Zo hij meent dat de bestaande ficties een bestendig nut hebben, voelen we meer voor de stelling van de andere auteurs.

Wellicht echter heeft hij bedoe'd dat de fictie, als procédé, altijd zal gebruikt worden om een overgang te bewerkstelligen. In dit geval verschilt zijn stelling eigenlijk niet van deze van Professor Dekkers en anderen. (Dabin, p. 337-339. Dekkers, n° 403-405. Demogue, p. 241-247. Gény, III par. 244, p. 393-396 zet de verschillende stellingen uiteen. Zie ook par. 245, p. 414.)

54. Nu we de fictie in het algemeen besproken hebben, kunnen we overgaan tot enkele voorbeelden geput uit het erfrecht en uit de leer van schenkingen en testamenten.

II. Toepassing op erfrecht en schenkingen en testamenten.

55. Alvorens deze toepassing te maken, komen we nog even terug, op gevaar af in herhaling te vallen, op een kenmerk van de fictie, dat we na het herlezen van het eerste deel toch nog niet duidelijk uiteengezet achten. Men gelieve ons voor deze inelephantia in de systematiek te verontschuldigen.

56. Het gaat nl. om het noodzakelijk karakter van de fictie.

Indien men « fictie » acht, elke rechtsregel waarbij, door de wijze van uitdrukken van die regel, een begrip gelijkgeschakeld wordt met een ander dat hieraan niet gelijk is, (b.v. art. 900 B.W.B.; geschreven met niet-geschreven voorwaarden) dan krioelt het B.W.B. van ficties.

57. Nochtans zijn de meeste van deze « ficties » slechts gewone assimilaties of andere technische middelen, die door hun wijze van voorstellen, op het eerste zicht werkelijke ficties lijken. M.a.w., om een werkelijke fictie te ontdekken moeten we verder gaan dan de woorden. Beperken we ons tot de woorden, wat een te verdedigen stelling is, mits het maar bewust gebeurt, (Cfr. Dekkers, addendum, p. 250, die deze stelling van Dabin spreekt), dan zijn de wettelijke ficties uiterst talrijk, maar het onderscheiden van de andere rechtsmiddelen wordt uiterst moeilijk.

Slechts door zich het noodzakelijk karakter van de fictie goed voor ogen te houden, is het mogelijk, hoe ook de rechtsregel in kwestie opgesteld is, zich door de woorden niet te laten misleiden en de ware fictie te kunnen onderkennen. Aldus zijn Planiol en Ripert er toe gekomen bijna alle « ficties » uit het burgerlijk recht te elimineren. (Cfr. in deze zin; Dekkers, n° 340 en 341 o.a.)

58. Professor Dabin verwijt deze zienswijze (p. 322) een methodische fout te zijn, door een begrip eerder door zijn rol dan door zijn aard te bepalen. We zouden hierop kunnen antwoorden dat de aard van de fictie door haar rol bepaald wordt, zodat er van enige tegenstelling tussen de twee hoegenaamd geen sprake zijn kan.

59. Gaan we nu eindelijk over tot de toepassing. We nemen hiervoor enkele gevallen die op het eerste zicht ficties schijnen, en zullen dan trachten te ontdekken of ze dat ook werkelijk zijn.

1. *Infans conceptus pro nato habetur quoties de eius commodo agitur.*

60. In het Nederlandse B.W. komt deze Latijnse rechtsregel bijna letterlijk vertaald voor in art. 3: « Het kind, van hetwelk eene vrouw zwanger is, wordt als reeds geboren aangemerkt, zoo dikwijls deszelfs belang zulks vordert. »

Asser en Kranenburg noemen het een fictie.

Ons art. 725 drukt zich als volgt uit:

« Om te erven, moet men noodzakelijk bestaan op het oogenblik dat de erfenis openvalt.

Aldus zijn onbekwaam om te erven,

1 - Hij die nog niet verwekt is;

2 - Het kind dat niet leefbaar geboren is; »

Waaruit a contrario: wie verwekt is en leefbaar geboren wordt bestaat.

Zich aldus uit te drukken was onnodig. We staan hier voor een verbale fictie, een fictie met dogmatische functie, die we kunnen herleiden tot een gewone assimilatie. Bewijs hiervan is wel de wijze waarop art. 906 is opgesteld:

« Om bij schenking onder de levenden te kunnen ontvangen volstaat het dat men verwekt was op het oogenblik van de schenking.

Om bij testament te kunnen ontvangen, volstaat het dat men verwekt was op het oogenblik van den dood van den erflater.

Niettemin hebben de schenking of het testament slechts gevolg voor zover het kind leefbaar geboren is. »

en art. 31 van het Zwitserse Z.G.B.:

« La personnalité commence avec la naissance accomplie de l'enfant vivant; elle finit par la mort. - L'enfant conçu jouit des droits civils, à condition qu'il naisse vivant. »

In deze beide gevallen is elke verwarring met de fictie uitgesloten. (Asser, p. 68. Dekkers, n° 124 en 345. Gény, III, par. 257, p. 417.)

2. De plaatsvervulling.

61. In art. 739 van het B.W.B. lezen we:

« Plaatsvervulling is een fictie van de wet, ten gevolge waarvan de vertegenwoordigers in de plaats, in den graad en in de rechten van den vertegenwoordigde treden. »

De wet zegt dus uitdrukkelijk dat we hier een fictie aantreffen.

62. Het past echter na te gaan welke overwegingen de wetgever tot deze « fictie » leidden, en of er ter verwezenlijking van de gewenste gevolgen geen ander rechtsmiddel kon aangewend worden.

63. De vertegenwoordiger, die in graad verder van de de cuius verwijderd is dan de vooroverleden vertegenwoordigde, wordt geacht de graad van die vertegenwoordigde te bekleden. Dit is dus een uitzondering op de regel dat de erfenis naar de naaste in graad gaat. Zonder deze uitzondering zou b.v. een kleinzoon, wiens vader vooroverleden is, niet tot de nalatenschap van zijn grootvader kunnen geroepen worden, zo deze grootvader nog een zoon in leven had; een oom van de kleinzoon dus. Dit scheen de wetgever onbillijk, vandaar de « fictie » van de plaatsvervulling. De formulering van art. 739 werd letterlijk van Pothier overgenomen.

64. Zolang men aanneemt dat de steunpilaren van de erfopvolging bij versterf zijn, de begrippen orde en graad, en dat dus de nabijheid van graad in elke orde een absolute reden van voorkeur uitmaakt, is het gewenste resultaat moeilijk anders dan door de fictie van de plaatsvervulling te bereiken.

Tegenwoordig echter wordt algemeen aanvaard dat de plaatsvervulling niets anders is dan een voordeel, door de wet rechtstreeks toegekend aan de erfgenaam in verdere graad om het aandeel te ontvangen dat zijn vooroverleden vader of moeder zou ontvangen hebben, en dit in samenloop met erfgenamen in een meer nabije graad. Evengoed als de wet het principe van de graden kan instellen, kan ze er een uitzondering op voorzien, zonder hierbij van « fictie » te moeten spreken.

65. Merken we terloops op dat wegens de verschillende inconsequenties die volgen uit de combinatie der begrippen onwaardigheid, plaatsvervulling en erfopvolging per graad, verschillende auteurs, tot zelfs Professor Kluykens (II, nr. 24-28), voorstander zijn van het systeem van het Duitse en Zwitserse wetboek, dat enkel de tegenstelling verdeling bij hoofden en bij staken kent, niet de tegenstelling tussen verdeling bij hoofden en door plaatsvervulling. (Dabin, p. 320-321. Dekkers, n° 350 en n° 362-364. Gény, III, par. 246, p. 408-411.)

3. De voortzetting door de erfgenaam van de persoon van de de cuius.

66. We komen de verschillende theorieën die de grondslag van de zuivere aanvaarding willen vinden, en die, steunend op die grondslag, de juiste draagwijdte van dergelijke aanvaarding trachten te bepalen.

Eén ervan is: de voortzetting van de persoon van de de cuius door de erfgenaam. Op dit oogenblik gaat onze belangstelling echter niet uit naar deze theorie als grondslag van de zuivere aanvaarding, maar ze komt hier ter sprake omdat ze volgens sommige auteurs een fictie zou zijn.

67. We staan hier eens te meer voor een fictie met dogmatische functie, d.w.z. de « fiction verbale » of oneigenlijk fictie van Professor Dekkers. Deze « fictie » gaat eerder vergelijkend dan bepalend te werk. De erfgenaam blijft immers erfgenaam, zelfs in de ogen van het recht. De erfgenaam heeft weliswaar zekere rechten die de de cuius ook had, maar men behandelt hem niet als ware hij de overledene, M.a.w., er heeft tussen de begrippen « erfgenaam » en « overledene » niet meer dan een gewone assimilatie plaats.

Terloops merken we hier op dat vaak de gewone assimilatie met de fictieve assimilatie verward wordt omdat elke assimilatie iets gewrongen heeft. Immers, Professor Dekkers (n° 63) zegt: «... on n'assimile que les choses qui ne s'assimilent pas toutes seules».

68. De Romeinen kenden reeds die voortzetting van de persoon van de de cuius door de erfgenaam, dit om een breuk te vermijden in bepaalde juridische toestanden, breuk die anders onafwendbaar zou zijn. Zo is het tot ons gekomen. Nu echter is deze «fictie» niet meer gewettigd. Ze steunt in hoofdzaak op traditie en is niet meer in overeenstemming met de noden van het modern maatschappelijk leven.

Om het kort te maken: zij beperkt de onafhankelijkheid van de levenden ten bate van de doden. Velen vinden tegenwoordig zelfs de mogelijkheid van de aanvaarding met voorbehoud van inventaris geen voldoende bescherming van de erfgenaam. (Dabin, p. 342. Gény, III, par. 246, p. 403-405.)

4. Beschikken over erfelijke rechten brengt aanvaarding mee.

69. In art. 780 lezen wij:

«De schenking, verkoop of overdracht van zijn erfelijke rechten, die een van de erfgenamen doet, hetzij aan een vreemden persoon, hetzij aan al zijn mede-erfgenamen, hetzij aan enkelen onder hen, brengt voor hem aanvaarding van de nalatenschap mede. ...»

Men kan redeneren dat hier iemand verondersteld wordt aanvaard te hebben die in werkelijkheid misschien niet aanvaard heeft. Maar een aanvaarding kan stilzwijgend geschieden, en hier staan we voor zulke stilzwijgende aanvaarding. Uit het stellen van zekere daden kan afgeleid worden dat de erfgenaam heeft willen aanvaarden, want zonder aanvaarding kon hij deze daden onmogelijk stellen. M.a.w., we menen dat de wet hier een vermoeden inhoudt, geen fictie.

5. De verwerpende erfgenaam wordt geacht nooit erfgenaam geweest te zijn.

70. Ook art. 785 zou verwarring kunnen teweeg brengen:

«De erfgenaam, die de nalatenschap verwerpt wordt geacht nooit erfgenaam geweest te zijn.»

De woorden van de wet komen er eigenlijk slechts op neer de verwerpende erfgenaam buiten de nalatenschap te stellen. De wetgever moest zich niet noodzakelijkerwijze aldus uitdrukken om het beoogde gevolg te verkrijgen. Het is dus weer geen echte fictie, maar een gewone assimilatie.

6. Verjaring van het recht van keuze.

71. Art. 789 luidt:

«Het vermogen om een nalatenschap te aanvaarden of te verwerpen verjaart door het verloop van den tijd die tot de langste verjaring van de onroerende goederen wordt vereischt.»

maar zegt niet in welke zin die verjaring dient begrepen te worden. Heeft de erfgerechtigde na verloop van dertig jaar aanvaard of verworpen?

72. Rechtspraak en rechtsleer nemen tegenwoordig bijna algemeen aan dat de erfgenaam geacht wordt verworpen te hebben, ofwel, dat hij geheel buiten de nalatenschap staat. De verjaring die tegen de erfgenaam loopt is dus een uitdovende verjaring (extinctive).

73. In het begin van de XIXe eeuw nochtans, beschouwde men die verjaring als een verkwinende verjaring ten voordele van de subsekwente erfgenaam. Men steunde deze verjaring op het bezit van deze subsekwente erfgenaam.

Men nam dus een fictie aan: om de petitio hereditatis af te wijzen die de naaste erfgerechtigde tegen de subsekwente zou kunnen instellen, werd het bezit van de subsekwente erfgenaam, alhoewel het geen dertig jaar geduurd had, geacht op te klimmen tot de datum van het openvallen van de nalatenschap.

74. Deze fictie is volgens Planiol en Ripert (Traité élém. III, 1975) nutteloos. De vordering van de naaste erfgenaam mislukt omdat ze uitgedoofd is, en de duur van het bezit van de verweerder heeft niet het minste belang! Het gewenste doel wordt bereikt zonder enig beroep op de fictie. (Dekkers, n° 366. Gény, III, par. 243, p. 385-386.)

7. Het declaratief karakter van de boedelscheiding.

75. In art. 883 valt te lezen:

«Ieder medeërfgenaar wordt geacht alleen en onmiddellijk te zijn opgevolgd in al de goederen die in zijn kavel begrepen of die hem bij veiling toegevallen zijn, en nooit den eigendom van de andere goederen van de nalatenschap te hebben gehad.»

Hoe kwam men er toe dit artikel aldus op te stellen? Uit praktische overwegingen. Gaan we inderdaad de toestand na zoals hij te Rome was, dan zien we het volgende:

De medeërfgenen verkeerden na het overlijden van de de cuius in een toestand van onverdeeldheid (communio, societas fratrum), waaruit ze konden treden door een boedelscheiding (actio familiae eriscundae), die een attributief karakter had. Wat was daarvan het gevolg?

Tijdens de onverdeeldheid had elk medeëigenaar een abstract aandeel, waarover hij vrij kon beschikken, en dat hij met lasten en hypotheeken kon bezwaren. Viel nu bij de boedelscheiding het bezwaarde goed niet in de kavel van de medeërfgenaar die het bezwaard had, dan was dit zeer nadelig voor de nieuwe private eigenaar.

76. Om deze onbillijkheid die het gevolg was van het translatief karakter, te vermijden, kwam men langs een evolutie, waarop we niet ingaan (Kluyskens, II, n° 234), tot het huidige stelsel van het declaratief karakter van de boedelscheiding. Dit karakter werd dus ingegeven door de praktijk, wegens haar resultaat.

Immers, daar na de boedelscheiding iedereen geacht wordt eigenaar geweest te zijn vanaf het openvallen van de nalatenschap, van de hem toegewezen kavel, vervallen alle zakelijke rechten op die kavel gevestigd door een ander dan de eigenaar.

Men neemt dus, om het gewenste resultaat te bereiken, een «fictie» aan. De erfgenaam werd geacht privaat eigenaar geweest te zijn terwijl hij dat in werkelijkheid toch niet was geweest. Men wijkt af van de werkelijkheid, die uitgemaakt wordt door het attributief karakter van de boedelscheiding.

Nochtens, een fictie moet noodzakelijk zijn. Is dat hier het geval? Is er hier geen andere oplossing mogelijk die eveneens vermijdt dat een medeërfgenaar na boedelscheiding een kavel zou verkrijgen die door een ander blijvend bewaard werd?

78. Het Duitse B.G.B. (art. 2040) en het Zwitserse Z.G.B. (artt. 602, 2, 648 en 653) lossen de kwestie eenvoudig op door de medeërfgenen te verbieden,

zonder eenparige toestemming, over de gemeenschappelijke goederen te beschikken voor het geheel of voor een gedeelte.

79. Maar zonder zover te moeten gaan, is ook bij ons systeem een andere verklaring dan de fictie mogelijk. De wetgever kon met andere termen, zonder aan de regeling iets te wijzigen, hetzelfde resultaat bereiken.

De medeërfgenaar mag beschikken tijdens de onverdeeldheid. Vallen de goederen die hij bezwaard heeft in zijn kavel, dan blijft de beschikking geldig. M.a.w., hij heeft tijdens de onverdeeldheid onder schorsende voorwaarde beschikt over de goederen die hem bij de boedelscheiding toekomen.

Vallen de goederen echter niet in zijn kavel, dan vervallen de zakelijke rechten die hij er op vestigde. M.a.w., over de goederen die niet in zijn kavel vallen, beschikte hij onder ontbindende voorwaarde.

Deze eenvoudige verklaringswijze wordt o.a. door Planiol en Ripert (Tr. élém. II, 2379) aangenomen. (Dabin, p. 294-295. Dekkers, n° 92-102 en n° 365. Gény, III, par. 246, p. 405-408. Kluyskens, II, n° 233-235.)

8. De niet-geschreven geachte voorwaarde.

80. Art. 900 luidt :

« In alle beschikking onder de levenden of bij testament worden de voorwaarden die onmogelijk zijn, of die met de wetten of met de goede zeden strijden, als niet geschreven beschouwd. » (Cfr. art. 935 van het Nederlandse B.W.)

Waarom hier een afwijking van art. 1172 ?

Art. 900 is begrijpelijk voor wat betreft de testamenten. Een dergelijk voorschrift bestond reeds te Rome. Men redeneerde — en die redenering kan nog altijd gelden — dat de testator in elk geval gevolg wide zien geven aan zijn laatste wil. Als hij zulke onmogelijke, ongeoorloofde of onzedelijke voorwaarde in zijn testament opnam, was het waarschijnlijk omdat hij niet wist dat ze zulke aard hadden en het was toch beter die wil gedeeltelijk uit te voeren, dan hem ganz nietig te moeten verklaren om reden van die voorwaarde. Indien de erflater had geleefd en men hem op de hoogte had gebracht van het feit dat zijn testament onuitvoerbaar was door het inlassen van de kwestieuze voorwaarde, zou hij er die zeker uitgelaten hebben. Hij is echter dood en kan niets meer wijzigen.

81. Voor de akten onder de levenden gaat deze redenering echter niet op, het Romeins recht kende ze dan ook niet. Een levend persoon heeft inderdaad wel de mogelijkheid om na nietigverklaring van de ganse handeling, hetzelfde te herbeginnen, behoudens dan de voorwaarde.

Hoe komen de schenkingen hier dan terecht ? De revolutionaire wetgever heeft de jeugd willen helpen. Hij vreesde dat de leden van de adel van het ancien régime hun nakomelingen schenkingen zouden doen op voorwaarde dat ze b.v. een adellijke dame zouden huwen, de familiegronden weer zouden herenigen, de Katholieke godsdienst trouw blijven, enz.

Een aldus gedane schenking werd dan geldig verklaard door toedoen van art. 900, zonder dat de voorwaarde hoefde uitgevoerd te worden.

82. Over de wenselijkheid van het behoud van deze regel in de huidige maatschappij, en over de juridische pogingen tot toenadering tussen de artikelen 900 en 1172 hebben we hier niet uit te weiden.

83. Is er hier een fictie ? We menen van niet. Eens te meer was er hier geen absolute noodzakelijkheid de niet geschreven en geschreven voorwaarden fictief te assimileren om het gewenste doel te bereiken. Zonder de waarheid geweld aan te doen kon de wetgever verklaren dat er geen rekening zou gehouden worden met ongeoorloofde, onmogelijke of onzedelijke voorwaarden. (Dabin, p. 332, noemt het wel een fictie.)

Besluit.

84. Alvorens te besluiten weze het mij toegelaten er op te wijzen, wat de lezer trouwens reeds zal opgevallen zijn, dat in deze korte studie dankbaar gebruik werd gemaakt van al wat Professor Dekkers in zijn belangwekkend werk over de fictie schreef. Het is inderdaad door de klare en overzichtelijke systematiek van gemelde studie, dat het benaderen en begrijpen van deze materie heel wat vereenvoudigd werd.

85. We menen te mogen besluiten dat de wet zeer weinig, wellicht geen enkele, echte ficties telt inzake erfrecht, schenkingen en testamenten. Er zijn echter heel wat oneigenlijke ficties. Zolang men hun werkelijke aard weet te onderscheiden; gewone assimilatie, vermoeden of wat het ook zij, kan men tegen die wijze van spreken, die de oneigenlijke «fictie» tenslotte toch is, weinig inbrengen. Toch zou het beter zijn als de wetgever zijn mening meer rechtstreeks formuleerde, in plaats van door middel van deze verwarrende spreekwijzen.

Dat de fictie, de echte ditmaal, altijd haar rol zal spelen in doctrine en rechtspraak, zegden we reeds. Het ware echter interessant geweest bij enig auteur een voorbeeld van zulke echte jurisprudentiële fictie, in verband met het erfrecht, de schenkingen of testamenten, aan te treffen, teneinde haar werkwijze op een meer aanouchuwelijke wijze duidelijk te maken, dan we hier gedaan hebben.

ARNOLD VAN GELDER,
advokaat te Antwerpen.

Bibliografie.

In verband met de fictie in het algemeen werd geraadpleegd :

Asser, C. : Handleiding tot de Beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht. Algemeen Deel (bewerkt door P. Scholten) Zwolle, 1934, p. 68-70.

Dabin, J. : La technique de l'élaboration du droit positif, spécialement du droit privé. Bruxelles & Paris, 1935, p. 275-345.

Dekkers, R. : La Fiction juridique — Etude de droit romain et de droit comparé. Paris, 1935, 250 pp.

Demogue, R. : Les Notions fondamentales du Droit privé. Paris, 1911, p. 238-251.

Gény, F. : Science et technique en droit privé positif. T. III, Elaboration technique du droit positif, Paris, 1921, par. 240-253, p. 360-447.

Kranenburg, R. : De Grondslagen der Rechtswetenschap. Haarlem, 1952, p. 66-70.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

Een vergelijking tussen de verplichtingen voorzien door de artikelen 203 en 205 1° van het Burgerlijk Wetboek

I. — De wettelijke verplichting tot levensonderhoud.

A. Begrip en omvang.

De verplichting tot levensonderhoud is diegene die door de wet aan een persoon die voldoende middelen heeft om te helpen, opgelegd is, om aan een ander persoon die behoeftig is en die met hem door een familieband verbonden is, de voor het leven noodzakelijke middelen te verschaffen.

Door « voor het leven noodzakelijke middelen » verstaat men niet enkel het hoogstnoodzakelijke om niet van honger om te komen. De verplichting tot levensonderhoud dekt al wat het bestaan verzekert en nl. voeding, woning, kleding, verpleging (1) en zoals Dekkers (2) terecht opmerkt ook een redelijke ontspanning. Over het algemeen worden hierbij ook de begrafeniskosten gerekend (3). Sommigen zoals Galopin (4) delen nochtans deze opvatting niet.

De verplichting houdt niet in dat de schuldenaar de schulden van de behoeftige zou dienen te betalen (5). De rechter zal echter bij het vaststellen van het onderhoudsgeld rekening houden met de schulden aangegaan om de gerechtskosten tot vordering van dat onderhoudsgeld te kunnen bekostigen (6).

B. Oorsprong.

Algemeen wordt aangenomen dat de wetgever in art. 205 een morele regel en een natuurlijke verplichting heeft gesanctionneerd door niet toe te laten dat de kinderen hun ouders, aan wie zij het leven verschuldigd zijn, in nood zouden laten verkeren (7). Die regel zou dan ingegeven zijn door de moraal, de familiale samenhang, e.a. (8).

Nochtans geloof ik dat wij veeleer een sociologische grond dienen te zoeken. Daar waar vroeger de familiebanden zeer hecht waren en de verschillende leden van een familie grotendeels onder hetzelfde dak verbleven gaat deze samenhang ten gevolge van de nieuwe toestanden, geschapen door de industrialisatie, veel van zijn kracht verliezen. De XIXe eeuw voorzag nog niet in sociale zekerheid of pensioen en zo was men wel verplicht een wederzijdse hulp onder de verschillende leden van een familie in het leven te roepen. Dekkers (9) meent dat die plicht met de dag aan belang toeneemt wegens de geldelijke noden van onze tijd en de wankelbaarheid der fortuinen. Mijns inziens hebben Colin et Capitant (10) de toestand juister beoordeeld: « Quoiqu'encore très usitée, l'obligation alimentaire familiale tend à perdre de son importance au fur et à mesure que d'autres groupements (assurances ou Etat) prennent davantage en charge les personnes hors d'état de satisfaire à leurs propres besoins et leur assurent un minimum vital. »

C. Voorwaarden waaronder levensonderhoud verschuldigd is.

Art. 208 : « Onderhoud wordt slechts toegestaan naar evenredigheid van de behoeften van hem die het onderhoud vordert en van het vermogen van hem, die het verschuldigd is. »

1° De vader en moeder of andere bloedverwanten in de opgaande linie moeten behoeftig zijn d.w.z. niet in

staat zijn om zichzelf de nodige bestaansmiddelen te verzekeren. Dit begrip van « behoefte » is betrekkelijk. Het hangt immers af van de leeftijd, gezondheidstoestand, gezinslasten en maatschappelijk milieu. De rechter zal bij zijn beoordeling rekening houden met de mogelijkheden waarvan eiser geen gebruik zou maken zoals het werk dat hij niet verrichten wil (11) of de zaken die hij niet wil verkopen. Immers, wie door de verkoop van goederen zich het nodige kan verschaffen, heeft nog geen behoefte aan de hulp van anderen (contra : Jossierand (12) en Cassatie Fr. (13)). Zulks is nochtans niet absoluut. Het moet eerst vaststaan dat de verkoop van die goederen het nodige zou opleveren om in het onderhoud van de eiser te voorzien. Enkele auteurs (14) halen daarbij het treffend voorbeeld aan van momenteel laaggenoteerde beurswaarden.

Wanneer verschillende personen steun verschuldigd zijn dan moet men bij de eis tegen ieder van hen rekening houden met de rechten ten aanzien van de overigen, rechten die zich immers in het patrimonium van de eiser bevinden (15). Ook Kluyskens (16) oordeelt dat elk van de schuldenaars slechts voor het deel waarvoor hij moet bijdragen kan worden gedagvaard (17).

2° De schuldenaar moet in staat zijn steun te verschaffen. Ook dat is natuurlijk betrekkelijk. De rechter zal nagaan of het inkomen van de verweerder zijn noodzakelijke uitgaven overtreft. Daar waar er meerdere schuldenaars zijn zal de schuld enkel op de vermogende wegen. Een moeder heeft behoefte aan steun; onder haar drie zonen is er maar één vermogend; hij alleen zal zijn moeder moeten steunen. Waren ze alle drie onvermogen, en leefde de vader van de moeder nog dan zou hij, indien vermogend, de last moeten dragen en op de koop toe steun verschuldigd zijn aan zijn drie kleinzonen.

3° Een familieband tussen de persoon die behoeftig is en de persoon die in staat is te helpen. In ons geval dus de afstamming in rechte linie.

Het vervullen van deze drie voorwaarden is de enige vereiste voor een geldige eis tot onderhoudsgeld. Het is enkel wanneer er geen door de wet voorgeschreven familieband of geen behoefte in hoofde van de eiser of onmogelijkheid in hoofde van de schuldenaar om te helpen bestaat dat de eis niet-ontvankelijk is. Het ongelijk dat de aanvrager van het levensonderhoud de andere partij zou kunnen aangedaan hebben, zelfs al is het van erge aard, volstaat niet om zijn vraag te doen verwerpen (18). (Contra : (19)). Planiol (20) meent nochtans, naar analogie met artikel 727 inzake verval van erfrecht, dat moordpoging en lasterlijk geoordeelde beschuldiging van een feit waarop doodstraf gesteld is, het verval van het recht op levensonderhoud in zich sluiten.

De vroegere fouten van de aanvrager, welke de oorzaak zijn van zijn tegenwoordige behoeftigheid zijn insgelijks onvoldoende om zijn vraag te doen verwerpen (... overwegende dat er in zake recht op onderhoud en opvoeding geen oorzaak van onwaardigheid bestaat... (21)). Hij mag zich dan ook door zijn eigen schuld, door zijn drankzucht, door het spel, in zijn huidige armoede gestort hebben, toch moet zijn aanvraag aanhoord worden omdat zij gevestigd is op zijn onuitwisbare hoedanigheid van ascendent (22). Ook dient geen rekening gehouden met diensten die de eiser aan zijn kind bewijst (23).

Het bedrag van het steungeld hangt dus af van twee feiten: de behoefte van de eiser en de middelen van de verweerder. Nu kunnen die feiten veranderen. Dan zal ook het bedrag van het steungeld veranderen (art. 209) (24). De rechter kan dus, op verzoek van één van beide partijen hetzij de ontheffing, hetzij de vermindering van het steungeld uitspreken. Men neemt ook algemeen aan dat de eiser van het onderhoudsgeld een vermeerdering zou kunnen aanvragen indien zijn behoeften groter geworden zijn of indien de middelen waarover de schuldenaar beschikt aanzienlijk aangegroeid zijn. Het vonnis dat steungeld toekent heeft dus geen gezag van gerechtelijk gewijsde. Elke partij (ook een derde die in de plaats van de eiser optreedt zoals de C.O.O. (25)) heeft het recht het te laten herzien zodra de omstandigheden gewijzigd zijn.

Vermits het onderhoudsgeld moet dienen om te voorzien in alles wat nodig is om te leven bestaat het bedrag in een som geld, betaalbaar op voorhand. Er zijn twee gevallen nochtans waarin de rechtbank de uitvoering in natura kan toelaten. Vooral de bepaling van artikel 211 dient ons hier te interesseren. De bepaling is ingegeven door de overweging dat het altijd minder kost één huishouden, zij het dan vergroot, te moeten onderhouden dan wel twee onderscheiden huishoudens.

De ouders die aanbieden hun kinderen bij zich te nemen moeten niet aantonen dat ze niet met geld kunnen betalen. Een zoon of dochter kan zich immers nooit vernederd achten door het aanbod waarbij voor hen een plaats in het vaderlijk huis wordt ingeruimd. Men moet een dergelijk aanbod dan ook steeds als aanvaardbaar beschouwen (26). De rechtbank zal nochtans in casu de gepastheid van het aanbod beoordelen (27). De steun is slechts verschuldigd van het ogenblik af dat de vordering werd ingesteld. Immers, verkeert men in nood dan zal men niet wachten om een onderhoudsgeld te vorderen en indien men het niet gedaan heeft, dan volgt uit de aard van de verplichting zelf dat men zonder die steun heeft kunnen voortleven.

D. Te niet gaan van de verplichting.

De wettelijke verplichting tot levensonderhoud houdt op:

- 1° door de dood van de eiser of van de schuldenaar;
- 2° wanneer de eiser geen ondersteuning meer nodig heeft of de schuldenaar niet meer in staat is hulp te verlenen. De rechter zal alsdan de ontheffing van de verplichting dienen te verlenen.

E. Kenmerken:

1° De wettelijke verplichting tot levensonderhoud is van openbare orde. De schuldeiser mag van zijn rechten geen afstand doen. Partijen kunnen met betrekking tot de onderhoudsschuld enkel overeenkomsten sluiten die de principes van de wet in praktijk stellen (28).

2° De verplichting is essentieel wederkerig (art. 207).

3° De verplichting is strict persoonlijk en dus niet overdraagbaar, noch actief (door de eiser), noch passief (door de schuldenaar).

4° De verplichting is niet vatbaar voor beslag vanwege de schuldeisers van de eiser (zie art. 581 en 582 B.R.) (29).

5° De verplichting is niet vatbaar voor onrechtstreekse vordering (art. 1166) vanwege de schuldeisers van de eiser.

6° De verplichting is niet vatbaar voor schuldvergelijking (art. 1293, 3°).

7° De verplichting is niet vatbaar voor termijn van

respijt (art. 1244). Immers, moest de schuldenaar zulke termijn verdienen, zou hij niet eens tot het betalen van steungeld veroordeeld zijn geweest.

8° Er kan van de schuldenaar geen zekerheid geveerd worden (30).

9° Of er onder de schuldenaars een hiërarchie bestaat is een klassieke twistvraag.

10° Zijn er meerdere debiteurs dan is de schuld noch hoofdelijk (hoofdelijkheid vloeit immers slechts voort uit een wetsbepaling (31)), noch ondeelbaar want zowel wat het voorwerp als de strekking betreft is ze vatbaar voor een gedeeltelijke uitvoering (32).

F. Sancties.

1. Strafrechterlijk:

Degene die door een in kracht van gewijsde gegane beslissing veroordeeld werd om een onderhoudsgeld aan zijn ascendenten te betalen en die meer dan twee maanden vrijwillig in gebreke is gebleven de termijnen van die rente te kwijten maakt zich schuldig aan het misdrijf van verlaten van familie (art. 391 S.W.B.).

2. Burgerlijk:

Wie tot het betalen van steungeld werd veroordeeld, en niet betaalt, zal behandeld worden zoals ieder schuldenaar die zijn verplichting niet naleeft. Er is dus mogelijkheid van beslag, gedwongen verkoop, enz.

II. — De plicht der ouders om aan hun kinderen kost, onderhoud en opvoeding te verschaffen.

A. Begrip en omvang.

De verplichting gesanctionneerd door het artikel 203 is ondanks een uiterlijke gelijkheid, essentieel verschillend van deze voorzien door artikel 205.

De Page (33) zegt ons: « L'obligation des père et mère vis-à-vis de leurs enfants mineurs n'est pas une obligation alimentaire. C'est un devoir infiniment plus élevé; c'est une dette sacrée, qui ne se monnaie pas. C'est en réalité une obligation sui generis, à la fois beaucoup plus étendue et beaucoup plus sévère que l'obligation alimentaire. »

En inderdaad kunnen wij slechts bij benadering bepalen welke juist de plichten der ouders t.o.v. hun kinderen zijn. De definitie van Baudry (34) weerhoudt de voornaamste van de verplichtingen die door de auteurs op breedvoerige wijze worden opgesomd: « de verplichting van artikel 203 omvat niet alleen voeding, kleding, woning, zorgen in geval van ziekte, en alles wat nodig is tot het behoud van het bestaan van de fysieke persoon maar tevens het verbeteren van afwijkingen, het uitdiepen en verruimen van de begaafdheden en het aankwaken van al wat de kracht en de waardigheid van de mens uitmaakt ». Ook deze omschrijving echter blijft nog vaag en onvolledig. Om elke begripsverwarring te voorkomen ware het wellicht best om samen met Kluyskens (35) voor te stellen de plicht der ouders kortweg aan te duiden als deze om hun kinderen groot te brengen (d'élever leurs enfants) met alles wat deze plicht materieel en moreel, gezien de stand van de ouders, bevatten moet. Deze omschrijving legt ook nadruk op het tweeledig karakter van artikel 203 nl. de verbintenis iets te geven maar ook de verbintenis iets te doen.

In de Pandectes Belges (36) vinden we dat vermits de wet niet bepaalt op welke wijze deze verplichting

dient nagekomen, rijke ouders, hun kinderen kunnen opvoeden als waren ze arm.

Dat wordt nochtans door bijna alle auteurs verworpen. Zo zegt Beudant ⁽³⁷⁾ ons uitdrukkelijk: « Les enfants doivent être élevés conformément à ce que comportent la position sociale et la fortune des père et mère » ⁽³⁸⁾.

B. Oorsprong.

Ongetwijfeld moet de verre oorsprong van deze plicht gezocht worden in het eenvoudig feit van het verwekken van een kind of zoals Loysel het op zijn gewone kernachtige wijze uitdrukt: « Qui fait l'enfant doit le nourrir ». In geen geval ontstaat deze verplichting, zoals de wet het zegt, uit het eenvoudig feit van het sluiten van het huwelijk. De natuurlijke kinderen immers hebben ook recht op onderhoud. Er wordt dan voorgesteld ⁽³⁹⁾ deze verplichting als een uiting van de ouderlijke macht te beschouwen. Maar moeten wij niet veeleer aanvaarden dat de ouderlijke macht juist werd toegekend teneinde de ouders toe te laten de verplichting van artikel 203 na te komen? In geval deze verplichting een corrolarium van de ouderlijke macht ware dan zou ze ophouden met de meerderjarigheid van het kind en daarmee zijn wij het niet eens (zie infra: duur van de verplichting). De beste oplossing lijkt ons De Page ⁽⁴⁰⁾ te volgen en de verplichting van artikel 203 als een gevolg van de afstamming te beschouwen. Hiermede stellen wij ons dan ook het dichtst bij de natuurlijke oorsprong van die verplichting (cfr. Loysel).

C. In hoeverre zijn de ouders tot deze verplichting gehouden?

Bijna alle auteurs dragen hun steentje bij omtrent de draagwijdte van « de echtgenoten gaan samen de verbintenis aan ». Spijtig genoeg schijnen zij, om hun argumentatie te steunen, allen een voorkeur te hebben voor dezelfde twee of drie arresten.

Zo vinden wij ⁽⁴¹⁾ dat de verplichting gelijkelijk en voor het geheel op de vader en de moeder weegt zonder echter ondeelbaar of hoofdelijk te zijn ⁽⁴²⁾. De Page ⁽⁴³⁾ besluit daaruit dat de ene echtgenoot geen verhaal heeft tegen de andere. Nochtans zijn er vonnissen die een dergelijk verhaal wel bekrachtigen ⁽⁴⁴⁾ evenals een arrest van het Hof van Parijs ⁽⁴⁵⁾ dat het verhaal ontvankelijk verklaart op grond van de zaakwaarneming. Dit laatste lijkt ons nochtans te ver gezocht.

In ieder geval kunnen we zeggen dat de verplichting op beide ouders rust die ze onder elkaar, naargelang hun inkomsten, zullen verdelen ⁽⁴⁶⁾. Is één van beide in de onmogelijkheid zijn verplichtingen na te komen dan zal de gehele last op de andere rusten ⁽⁴⁷⁾.

Scheiding, feitelijk of in rechte, brengt hierin geen wijziging. In dat geval echter merkt De Page ⁽⁴⁸⁾ op, zal de ene echtgenoot de andere (eventueel gewezen) in ieder geval tot het nakomen van zijn verplichting kunnen dwingen.

Volgens Kluyskens ⁽⁴⁹⁾ moet men bij de verdeling van de verplichting tussen de ouders rekening houden met het regime onder hetwelk de ouders getrouwd zijn.

Hier stelt zich ook de vraag op wie de verplichting tot het verstrekken van kost, onderhoud en opvoeding zal rusten wanneer de ouders in de onmogelijkheid zijn die verplichting na te komen. Volgens de enen ⁽⁵⁰⁾ zal deze verplichting op de grootouders rusten. Anderen ⁽⁵¹⁾ verdedigen de stelling dat artikel 203 als cor-

rolarium van de ouderlijke macht enkel op de ouders kan wegen en dat bijgevolg de grootouders enkel zouden gehouden zijn tot het betalen van een steungeld.

Vermits wij de plicht tot kost, onderhoud en opvoeding als een gevolg van de afstamming beschouwen en bovendien van oordeel zijn dat aan de kinderen zoveel mogelijk waarborgen dienen geschonken te worden menen wij in overeenstemming met de heersende rechtspraak ⁽⁵²⁾ de oplossing die de grootouders als subsidiair gehouden beschouwt te moeten aanvaarden.

Quid nu in geval het kind persoonlijke goederen heeft?

Artikel 385: De lasten van dat genot zijn:

2° De voeding, het onderhoud en de opvoeding van de kinderen, overeenkomstig hun vermogen.

Hier stelt zich dus de vraag in welke mate het kind zelf en zijn ouders, onderscheidenlijk in de kosten van het onderhoud en de opvoeding moe'en bijdragen.

Hebben de kinderen geen persoonlijke goederen dan is er geen probleem: de gehele opvoeding zal ten laste van de ouders vallen.

Evenmin is de oplossing moeilijk in geval de inkomsten van de goederen van het kind volstaan: de lasten van de opvoeding zullen volledig door het genot gedragen worden. Zo deze inkomsten niet volstaan dan zullen de ouders moeten bijspringen ⁽⁵³⁾.

Merken wij terloops op dat enkel in geval het kind persoonlijke goederen bezit, de wetgever een criterium heeft bepaald voor de wijze waarop de ouders hun kind moeten opvoeden.

Volgens sommigen nu ⁽⁵⁴⁾ zou het vermogen van het kind zowel wat betreft de inkomsten als wat betreft het kapitaal zelf moeten dienen voor de kosten van onderhoud en opvoeding. Dit nl. om de ouders te ontlasten die alsdan slechts subsidiair gehouden zijn. Hoewel het voor de ouders een zware last is hun kinderen een degelijke opvoeding te verschaffen en in de praktijk inderdaad, mits machtiging van de vrederechter, het kapitaal van de kinderen kan worden aangesproken, menen wij hier de verontwaardiging van De Page ⁽⁵⁵⁾ te moeten delen. Men heeft inderdaad tussen de artikelen 203 en 385 enerzijds en 205, 208 en 209 anderzijds een analogie getrokken die op losse gronden beurst.

Uit hetgeen voorafgaat blijkt immers reeds voldoende hoe essentieel verschillend de verplichtingen van artikel 203 en artikel 205 zijn.

De bedoeling van artikel 203 is de ouders te verplichten het kind met alle zorgen, zowel materieel als moreel, te omringen teneinde het toe te laten zijn mogelijkheden (naargelang de omstandigheden, sociaal milieu, begaafdheid) maximaal uit te baten. En het zijn de ouders alleen die deze verplichting op zich hebben genomen door het kind te verwekken. Zo de wetgever de bepaling van artikel 385, 2 heeft ingelast dan is zulks om nog een grotere waarborg aan het kind toe te kennen en om de ouders te verplichten de inkomsten van hun kind in de eerste plaats aan de opvoeding te besteden. Immers, de vader heeft het genot van de goederen van zijn kinderen en zou die inkomsten naar eigen goeddunken hebben kunnen aanwenden zo artikel 385 niet ware ingevoerd, dat in zijn vier alinea's enkel het belang van het kind en het behoud van het vermogen van het kind op het oog heeft (de onschendbaarheid van het eigendom en het vermogen is trouwens het principe door het burgerlijk wetboek beschermd). Om van daaruit te gaan afleiden dat de ouders slechts subsidiair gehouden zijn in het onderhoud en de opvoeding van hun kinderen te voorzien lijkt mij zoals De Page het uitdrukt « un

système que nous considérons comme inadmissible, tant au point de vue moral que juridique» en een lezing die zowel de geest als de letter van de wet geweld aandoet (56).

In het geval nu dat de ouders niet van het genot op de persoonlijke goederen van het kind genieten (b.v. volgens artikel 387) menen Kluyskens (57) e.a. (58) dat de kosten van onderhoud en opvoeding van het kind eerst op diens eigen inkomsten moeten genomen worden zodat ook hier de verplichting van de ouders slechts een subsidiair karakter heeft. Maar ook hier meen ik dat wij, wanneer we onze stelling konsekwent doorvoeren, de ouders tot het geheel gehouden moeten beschouwen daar artikel 385, 2° inhoudt dat de ouders hun kinderen, indien ze eigen inkomsten hebben, minstens overeenkomstig die inkomsten moeten opvoeden en niet dat de ouders de kosten der opvoeding op het inkomen van hun kind mogen verhalen.

D. Duur van de verplichting.

Deze vraag is zeer betwist. Laten wij dus de verschillende oplossingen door rechtsleer en rechtspraak voorgesteld, onderzoeken.

Bijna unaniem schrijven de auteurs dat de plicht voorzien bij artikel 203 in ieder geval eindigt met de meerderjarigheid of met de emancipatie van het kind (59).

Verschillende rechterlijke uitspraken nu zetten deze stelling in de praktijk om. Een vonnis van Brussel (60) bepaalt alzo dat onderhavige verplichting met de meerderjarigheid eindigt maar doet nochtans uitschijnen dat men anders kan oordelen in geval de kinderen geen voldoende opvoeding zouden genoten hebben.

De rechtbank van Aarlen vondiste dat de eis van een kind ingeleid met de bedoeling verder te studeren onder het artikel 204 valt en bijgevolg niet kan worden toegestaan (61). Ook in Antwerpen (62) oordeelde men dat een meerderjarig kind uit de arbeidersklasse of de burgerij in eigen onderhoud moet kunnen voorzien tenzij het een onvoldoende opleiding genoot, terwijl de rechtbank van Brussel (63) weigert verder onderhoud, kost en opvoeding aan een meerderjarige toe te kennen.

Galopin (64) zegt ons nochtans dat nergens in de wet is aangehaald dat deze verplichting bij de meerderjarigheid zou eindigen en haalt als argument een vonnis van Parijs (65) aan waarop ook de Rép. prat. D.B. (66) zich steunt. Dat vonnis oordeelt dat een student, hewel meerderjarig, nog aanspraak kan maken op een vergoeding vanwege de ouders om in zijn onderhoud en opvoeding te voorzien. De vrederechter van Brussel (67) is van mening dat zo een meerderjarige zoon geen persoonlijke inkomsten heeft al zijn kosten ten laste van de vader vallen zo het uitgaven betreffen die de vader tot dan toe uitdrukkelijk had erkend verschuldigd te zijn door ze te betalen. Twee andere vonnissen uit Brussel (68) gaan nog verder in die richting en oordelen dat in verband met de opvoeding, het milieu, enz. de vader die zijn zoon een beroep heeft doen kiezen waarvan het begin moeilijk is, de onkosten van de zoon moet dragen zelfs zo hij meerderjarig is. Meer recent kunnen we het vonnis van Parijs (69) citeren dat de voortzetting van de plicht voorzien bij artikel 203 oplegt, ook na de meerderjarigheid, t.o.v. een zoonstudent evenals de vonnissen van Luik en Tongeren (70) en het arrest van Luik (71). De uitspraken van Luik missen naar mijn oordeel echter enigszins overtuigingskracht daar ze zich steunen op Galopin, die zelf eigenlijk geen rechtvaardiging voor zijn stelling geeft.

Het is ook interessant even bij de mening van Lau-

rent (72) te blijven stilstaan: « Le devoir d'éducation a ses limites tracées par la nature; non pas que l'éducation de l'homme soit jamais achevée, son existence tout entière n'a d'autre objet que le développement de ses facultés intellectuelles et morales. Mais il arrive un âge où l'homme peut et doit lui-même diriger sa destinée en travaillant à son perfectionnement; alors le devoir d'éducation des parents cesse. L'obligation alimentaire n'a pas de limite certaine, elle naît avec les besoins de celui qui y a droit et ne finit qu'avec ces besoins. Il se peut que les besoins durent pendant toute la vie de celui qui réclame les aliments, quand, à raison de son incapacité physique ou intellectuelle, il ne peut pas lui-même pourvoir à sa subsistance. En général, quand l'éducation est achevée, l'enfant devenu homme est en état de gagner sa vie; mais cela n'est vrai qu'avec une restriction; dans toutes les carrières, et surtout, dans les professions dites libérales, il faut un stage plus ou moins long pour acquérir une clientèle. On peut donc dire que l'obligation alimentaire commence quand le devoir d'éducation cesse. »

Welke besluiten moeten wij nu uit deze tegenstrijdige en uiteenlopende opvattingen trekken?

Eenzijds is er onbetwistbaar een correlatie tussen de ouderlijke macht en de verplichting van artikel 203 en anderzijds heeft het kind tegen zijn vader en moeder geen rechtsvordering tot het bekomen van een stand door huwelijksuitzet of op een andere wijze (art. 204). Zeer velen nu hebben uit deze twee opmerkingen besloten dat de verplichting voorzien in artikel 203 bij de emancipatie of de meerderjarigheid, ten laatste, ophoudt en dat de ouders enkel moeten zorgen dat het kind in zijn eigen onderhoud zou kunnen voorzien. Kan het dat niet en is het ontvoegd of meerderjarig geworden dan zullen de ouders slechts een onderhoudsgeld dienen te betalen.

Verschillende rechterlijke uitspraken nu (zie supra) evenals Laurent zijn van oordeel dat indien, rekening gehouden met de sociale rang, het milieu enz., de kinderen een opvoeding hebben genoten die, om volledig te zijn en vruchten af te werpen, na de meerderjarigheid dient te worden voortgezet of zelfs wanneer de ouders het kind een beroep hebben doen aanvatten dat slechts laat de nodige vruchten oplevert, de ouders verder in kost, onderhoud en opvoeding van hun kind moeten voorzien tot het de mogelijkheid heeft zich op eigen krachten te vestigen.

Het is deze stelling die ook wij aankleven maar hoe is ze juridisch te verdedigen?

Zoals reeds hoger aangestipt meen ik dat wij ons slechts vaag op Galopin (73) kunnen steunen omdat hij een eenvoudige vaststelling doet, te weten: « La loi ne décide nulle part que l'éducation des enfants, avec les frais spéciaux qu'elle entraîne, est terminée, dès qu'ils ont atteint l'âge de la majorité ».

De juridische grondslag dient gevonden in de twee argumenten die het vonnis van Tongeren (70) aanhaalt. Wij vertrekken alzo van het standpunt dat de verplichting van artikel 203 een corrolarium is van de afstamming en aldus niet ophoudt bij de meerderjarigheid maar steeds blijft voortbestaan. Immers, zelfs wanneer de ouders uit de ouderlijke macht werden ontzet dienen zij de verplichting voorzien in artikel 203 nog na te komen.

Wij kunnen ons bovendien nog op artikel 1235, al. 2 beroepen en samen met de vrederechter van Brussel (67) en de rechtbank van Tongeren (70) de verplichting van de ouders om de opvoeding van hun kinderen te voltooien, of hen te helpen bij het begin van een moeilijk beroep, als een natuurlijke verbintenis be-

schouwen die zij volledig moeten nakomen na de uitvoering ervan te hebben aangevat en alzo de noodzaak ervan te hebben erkend en de verbintenis op zich te hebben genomen. Trouwens, a contrario, zo de ouders het inzicht hadden geen kosten meer te doen voor de opvoeding van hun kind na diens meerderjarigheid dan hadden zij ervoor moeten zorgen dat het, zodra meerderjarig, zelf in zijn onderhoud zou kunnen voorzien door het bv. een stiel aan te leren.

De verplichting van de ouders om aan hun kinderen kost, onderhoud en opvoeding te verschaffen eindigt dus op het ogenblik dat de kinderen, naar gelang het milieu, de stand, de opvoeding, de mogelijkheden e.a., normaal in eigen onderhoud moeten kunnen voorzien. Kunnen zij zulks op dat ogenblik niet dan zullen de ouders enkel gehouden zijn een steun aan hun behoeftige kinderen te verstrekken.

E. *Te niet gaan van de verplichting.*

De verplichting voorzien bij artikel 203 gaat te niet 1° door de dood van de ouders of van het kind, 2° op het ogenblik dat het kind in eigen onderhoud moet kunnen voorzien.

F. *Sancties.*

De verplichting van artikel 203 is een wettelijke verplichting die moet kunnen afgedwongen worden.

1. *Strafrechtelijke sancties.*

a) Het gezinshoofd dat nalaat lager onderwijs aan zijn kind te doen geven, kan door de vrederechter tot een geldboete en zelfs, in geval van herhaling, tot hechtenis veroordeeld worden.

b) Degene die door een in kracht van gewijsde gegane beslissing veroordeeld werd om kost, onderhoud en opvoeding aan zijn kinderen te verschaffen en die meer dan twee maanden vrijwillig in gebreke is gebleven de termijnen van die rente te kwijten maakt zich schuldig aan het misdrijf van verlaten van familie (art. 391 S.W.B.).

2. *Burgerlijke sancties.*

a) Zo wij aannemen dat de ene ouder een verhaal heeft tegen de andere dan gelden tussen hen de gewone burgerlijke vorderingen en sancties.

b) Daar de vader het kind vertegenwoordigt zal het kind wanneer het minderjarig is geen actie kunnen instellen om zijn ouders tot de vervulling van hun onderhouds- en opvoedingsplicht te dwingen. Indien het kind een van zijn ouders verloren heeft, dan zal de actie in zijn naam kunnen ingesteld worden, hetzij door zijn voogd, wanneer de voogdij niet toevertrouwd werd aan de langstlevende echtgenoot, hetzij, in tegenovergesteld geval aan de toeziende voogd om reden van de tegenstrijdigheid van belangen die tussen de pupil en zijn wettelijke vertegenwoordiger bestaat (artikel 420, 2) (74).

Wij dienen nochtans op te merken dat in geval de ouders hun plichten veronachtzamen het openbaar ministerie de onderhoudsverplichting voor het minderjarig kind kan vorderen.

c) Bij grove veronachtzaming van hun plicht tot onderhoud en opvoeding, waardoor de gezondheid, de veiligheid of de zedelijkheid van het kind in gevaar gebracht wordt, kunnen de ouders ontzet worden uit de ouderlijke macht.

III. — *Punten van verschil tussen de wettelijke verplichting tot levensonderhoud van de kinderen t.o.v. hun ascendenten en de plicht van de ouders hun kinderen kost, onderhoud en opvoeding te verschaffen.*

A. De verplichting opgelegd bij artikel 203 is uiteraard niet wederkerig terwijl de wederkerigheid het essentieel kenmerk is van de wettelijke verplichting tot levensonderhoud.

B. De voorwaarden van behoefte in hoofde van de ene partij en van middelen om te helpen in hoofde van de andere dienen niet te worden vervuld in geval van artikel 203.

Nochtans dient hier opgemerkt dat de verplichting van de ouders, op materieel gebied geheel of gedeeltelijk kan verdwijnen, wanneer zij het genot hebben van de inkomsten van het kind.

C. Daar waar enerzijds de ouders, wanneer ze een vermogen hebben dat ze kunnen aanspreken om in hun levensbehoeften te voorzien, van hun kinderen geen steun zullen kunnen eisen, mag anderzijds principieel het vermogen van het kind niet worden aangesproken om het een opvoeding te verzekeren.

D. De verplichting van de ouders t.o.v. hun kinderen, zoals bepaald bij artikel 203, is meer uitgebreid want ze bevat :

- 1° persoonlijke prestaties : de zorgen van het kind en
- 2° zowel een morele als een materiële steun die alle mogelijke behoeften omvat.

E. De steun door de kinderen aan hun ouders verleend zal bestaan uit een som geld, betaalbaar op voorhand terwijl de ouders zich op gelijk welke wijze van hun plicht, voorzien bij artikel 203, kunnen kwijten.

F. Artikel 205 zal worden toegepast telkens de voorwaarden van behoefte en mogelijkheid om te steunen vervuld zijn terwijl de verplichting van artikel 203 definitief ophoudt op het ogenblik dat het kind normaal in zijn eigen onderhoud moet kunnen voorzien.

G. Volgens sommigen kunnen de kinderen slechts gedagvaard worden voor het deel waarvoor zij moeten bijdragen terwijl de ouders beiden gelijkelijk en voor het geheel zijn gehouden.

H. Beide verplichtingen worden ondersceund door de gewone burgerlijke sancties en door het artikel 391 S.W.B. De bijzondere verplichting van opvoeding wordt daarenboven strafrechtelijk gesanctioneerd door de gecoördineerde wetten op het lager onderwijs terwijl volgens de wet op de kinderbescherming de ouders bij grove veronachtzaming van hun plichten uit de ouderlijke macht kunnen worden ontzet met alle gevolgen daaraan verbonden.

FERNAND E. E. VANTOMME,
Advokaat.

(1) Brussel, 24 maart 1876, Pas. 1876, 218; Seine 11 juli 1922, D.P. 1924, 2, 105.

(2) I, 182.

(3) Seine 7 januari 1902, D.P. 1902, 174; Nijvel 20 november 1954, Rec. jur. T.A.N.I. 1954, 129; J.P. Luik 7 januari 1956, Jur. Liège 1955-56, 223; Kluyskens VII, 357; Aubry et Rau, IX, 553; Rép. prat. D.B. I, 250.

(4) n° 425.

(5) Brussel 13 januari 1872, Pas. 1872, 72.

(6) Pand Belges VII, V° Aliments, 365.

(7) Bergen 17 maart 1933, Pas. 1934, 3, 147.

(8) Doornik 28 mei 1934, B.J. 1935, 188.

(9) I, 169.

(10) I, 370.

(11) Brussel 6 december 1901, Pas. 1902, 2, 140; Verviers 14 juli 1954, Pas. 3, 48.

- (12) I, 1151.
 (13) Cassatie Fr. 23 februari 1898, D.P. 1898, 1, 303.
 (14) De Page, I, 550 bis; Kluyskens VII, 350; Demolombe IV, 44.
 (15) Dekkers, I, 178.
 (16) VII, 362.
 (17) Cassatie 2 maart 1911, Pas. 1911, 1, 146.
 (18) Planiol, I, 678; Baudry, I, 547; Kluyskens VII, 355.
 (19) J.P. Parijs 1 oktober 1930, J.T. 1930, 653 en Les Nouvelles Dr. Civ. I, V° Mariage 656 die zich op dat vonnis steunen.
 (20) I, 678.
 (21) Tongeren 29 mei 1958, R.W. 58-59, 853; Antwerpen 13 juni 1953, R.W. 54-55, 1678.
 (22) Planiol, I, 678; Kluyskens, VII, 355; Baudry I, 547; Brugge 16 juni 1883, Pas. 1883, 3, 285; Brussel 27 juni 1888, J.T. 1888, 951; Antwerpen 20 december 1904, B.J. 1905, 862.
 (23) Luik 20 november 1929, Jur. Liège 1930, 126.
 (24) Aarlen 31 maart 1953, Jur. Liège 53-54, 47.
 (25) Luik, 1 juli 1925, Pas. 1926, 2, 1.
 (26) Brussel 30 mei 1901, Pas. 1901, 2, 313.
 (27) Cassatie Fr. 23 januari 1893, D.P. 1893, 1, 184; Brussel 20 juli 1915, Rev. prat. not. 1919, 284; Luik 30 juni 1900, Pas. 1901, 3, 8; Brussel 16 januari 1901, Pas. 1901, 3, 318.
 (28) Cassatie 12 juni 1873, Pas. I, 226; Bergen 29 december 1893, P.P. 1894 n° 1130.
 (29) Brussel 6 februari 1907, Pas. 1907, 2, 192.
 (30) Hasselt 30 juli 1879, B.J. 1881, 222; Brussel 27 september 1878, Pas. 1879, 3, 192.
 (31) De Page I, 556; Planiol I, 685; Gent 26 maart 1873, Pas. 1874, 2, 260; Cassatie 2 maart 1911, hogervermeld; Luik 17 juli 1925, Pas. 1926, 2, 42.
 (32) Gent 20 juli 1911, Pas. 1912, 3, 64.
 (33) I, 766.
 (34) II, 2009.
 (35) VII, 325.
 (36) VII, V° Aliments 362.
 (37) III, 1410.
 (38) Vr.G. Schaarbeek 31 mei 1907, Pas. 1907, 3, 255.
 (39) Pand. Belg. LXII, V° Mariage 791; Rép. prat. D.B. I, 251; Demolombe IV, 15.
 (40) I, 766.
 (41) De Page I, 766; Rép. prat. D.B. I, p. 251; Les Nouvelles Dr. Civ. I, V° Mariage 669; Galopin n° 422; Simon en De Beus in voetnota; Dekkers I, 347.
 (42) Cassatie Fr. 21 mei 1890, D.P. 1890, 1, 337; Cassatie Fr. 6 augustus 1894, D.P. 1895, 1, 199.
 (43) I, 766.
 (44) Chambéry 1 februari 1909, J.J.P. 1910, 473; Doornik 31 mei 1955, J.J.P. 15.
 (45) Parijs 20 april 1892, D.P. 1893, 2, 175.
 (46) J.P. Liège 19 januari 1925, Jur. Liège 1925, 80; Cassatie Fr. 27 november 1935, D. 1936, 17.
 (47) Parijs 20 april 1892, hogervermeld.
 (48) I, 766.
 (49) VII, 327, 2°.
 (50) Luik 3 juli 1897, Pas. 1897, 3, 247; Luik 20 juli 1898, Pas. 1899, 2, 33; Luik 1 maart 1913, Pas. 3, 176; Les Nouvelles Dr. Civ. I V° Mariage 667; Galopin n° 423.
 (51) Boulogne-sur-Mer, 30 oktober 1925, D.P. 1926, 2, 14; J.P. Châtelet 26 april 1937, J.J.P. 388.
 (52) Cassatie 13 februari 1947, Pas. 1947, I, 52; Brussel 4 januari 1956, Pas. 2, 127; J.P. Schaarbeek 3 december 1956, J.J.P. 252.
 (53) Cassatie Fr. 30 november 1910, D.P. 1912, 1, 74.
 (54) Laurent IV, n° 331; Leuven 17 juni 1880, Cl. et B. 1880-81 586; Luik 11 juni 1919, Pas. 1919, 3, 241.
 (55) I, 766.
 (56) In deze zin Brussel 23 februari 1898, Pas. 1898, 3, 231.
 (57) VII, 326.
 (58) Planiol I, 1689; Josserand I, 1093; Thiry II, 314; Laurent III, 44; Kortrijk 10 maart 1905, Rev. prat. not. 1908, 202; Brussel 9 november 1904, Rev. prat. not. 1905, 30; Namen 20 mei 1913, Pas. 1913, 3, 209.
 (59) In die zin: Les Nouvelles Dr. Civ. I V° Mariage 668 die zich steunen op het vonnis van Brussel 18 november 1925, Rev. prat. not. 1926, 683; Kluyskens VII, 329; Dekkers I, 348; Planiol I, 1682; Baudry III, 2013; Simon en De Beus in voetnota; De Page I, 766.
 (60) Brussel 17 april 1867, Pas. 1868, 2, 145.
 (61) Aarlen, 7 april 1898, P.P. 1901, 1355.
 (62) Antwerpen 10 januari 1911, B.J. 1912, 158.
 (63) Brussel 18 november 1925, hogervermeld.
 (64) n° 421.
 (65) Parijs 22 februari 1894, D. 1894, 4, 154.
 (66) I, biz. 251.
 (67) Brussel, 26 augustus 1886, J.T. 1886, 1097.
 (68) Brussel 3 maart 1896, Cl. et B. XLIV, 510; Brussel 31 maart 1896, J.T. 1896, 468.
 (69) Parijs 4 juni 1954, An. not. et enr. p. 300.
 (70) Luik 18 juni 1953, onuitgegeven; Tongeren 29 mei 1958, R.W. 1958-59, 853.
 (71) Luik 13 juli 1954, Jur. Liège 54-55 p. 82.
 (72) III, p. 70.
 (73) n° 421.
 (74) Kluyskens VII, 328; Pand. Belg. LXII V° Mariage, 792.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 22 januari 1960.

Voorzitter : M. Vandermersch.

Raadsheer-verslaggever : M. Neven.

Advokaat-generaal : M. Mahaux.

Advokaten : Mrs. De Bruyn en Van Rijn.

Stedebouw. — Inbreuk op artikel 18 van het wetsbesluit van 2 december 1946. — Herstel van de inbreuk kan door de bevoegde overheid voor de burgerlijke rechtbank gevorderd worden, doch alleen tegen de dader van het misdrijf.

Het door artikel 27, lid 3 van het wetsbesluit van 2 december 1946 bedoelde herstel van de inbreuk op artikel 18 van hetzelfde wetsbesluit, maakt een maatregel uit, die er toe strekt een met de wet strijdige toestand te doen verdwijnen in de mate, waarin het herstel door de bevoegde overheid (Minister van openbare werken of diens afgevaardigde) gevorderd wordt. Deze maatregel, evenals de schadevergoeding, heeft een herstellend karakter en is een bijzondere modaliteit van de in de artikelen 44 van het Strafwetboek en 161 van het Wetboek van Strafvordering bedoelde teruggave en schadevergoeding. Wegens dit karakter kan de administratie zich tot de burgerlijke rechtbank wenden om het herstel van de inbreuk te doen bevelen. Daar de bepaling van artikel 27, lid 3 van het bedoeld wetsbesluit,

waarbij dit herstel wordt voorgeschreven, niet noodzakelijk op de vereisten van de openbare veiligheid en gezondheid steunt en zijn uitvoering slechts mag bevolen worden in de mate, waarin het aan de administratieve overheid gepast voorkomt het herstel te vorderen, kan bedoeld herstel slechts ten laste van de dader of de daders worden uitgesproken.

Belgische Staat t/ Vermeulen.

Gelet op het bestreden arrest, op 2 april 1958 gewezen door het Hof van beroep te Brussel;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 17, 18, 27 en 28 van de besluitwet van 2 december 1946 betreffende de stedebouw, 3 en 4 van de wet dd. 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering, 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek, 8, 9 en 97 van de Grondwet;

doordat het bestreden arrest, op de vordering van aanlegger, weigert verweerder te veroordelen om de gevel van zijn huis af te breken, gevel welke met rode siersteen bedekt werd, terwijl de toelating om te bouwen en het erbijgevoegd goedgekeurd plan het gebruik van gele siersteen voorzagen en dat het vaststond dat die gevel aldus in overtreding met de bepalingen van artikelen 18 en 27 van de besluitwet van 2 december 1946 betreffende de stedebouw opgetrokken was geworden, en er alsoo over beslist onder voorwendsel dat het overeenkomstig artikel 27 van die besluitwet gevraagd herstel enkel zou moeten

en kunnen bevolen worden door de rechter die na vaststelling van de overtreding de straf heeft opgelegd, en, overigens, dat indien dit herstel door een afzonderlijke eis vóór de burgerlijke rechtbanken zou kunnen gevorderd worden, dan nog ten deze geen enkele overtreding in hoofde van de eigenaar, verweerder, werd vastgesteld noch beteugeld;

dan, wanneer het herstel van een overtreding van de artikelen 17 en 18 van de besluitwet van 2 december 1946, regelmatig door de Minister van openbare werken of zijn afgevaardigde gevorderd wordt, het moet bevolen worden door de rechtbanken die het, zo nodig, mogen uitspreken ten laste van de eigenaar die de overtreding niet begaan heeft, en dan wanneer het artikel 27 van gezegde besluitwet niet afwijkt van het principe dat toelaat de vordering tot het herstel van een inbreuk afzonderlijk van de strafvordering in te stellen;

Overwegende dat uit de vaststellingen van het arrest blijkt dat de hier in tussenkomst opgeroepen architect, wegens inbreuk op de artikelen 18 en 27 van de besluitwet van 2 december 1946 betreffende de stedenbouw, strafrechtelijk veroordeeld werd om de gevel van het gebouw, dat hij voor verweerder heeft opgetrokken, met rode sierstenen te hebben doen bedekken, wanneer het door de administratie van de stedenbouw goedgekeurd plan het gebruik van gele sierstenen voorzag, dat verweerder, eigenaar en bouwheer, niet in de loop van de strafprocedure in zake werd geroepen of betrokken, — dat aanlegger bij huidige vordering tegen verweerder het herstel van het door de architect gepleegd misdrijf nastreeft en die vordering onder meer op artikelen 27 van de besluitwet van 2 december 1946 en 1382 van het Burgerlijk Wetboek steunt; dat het arrest deze vordering heeft afgewezen, doch dat het slechts bestreden wordt in zover het geweigerd heeft toepassing te maken van artikel 27 van vermelde besluitwet;

Overwegende dat, naar luid van lid 3 van die wetsbepaling de rechter, «behoudens de straf, nog het herstel van de overtreding bevelen zal, indien dit herstel door de Minister van openbare werken of door zijn afgevaardigde gevraagd wordt, en wel in de mate waarin het gevraagd wordt»;

Overwegende dat dit herstel van de overtreding een maatregel uitmaakt die er toe strekt een met de wet strijdige toestand te doen verdwijnen in de mate waarin het herstel door de bevoegde overheid gevraagd wordt; dat die maatregel, evenals de schadevergoedingen, een herstellend karakter vertoont en een bijzondere modaliteit van de in de artikelen 44 van het strafwetboek en 161 van het Wetboek van strafvordering bedoelde teruggave en schadevergoeding uitmaakt;

Overwegende dat wegens dat karakter de administratie zich tot de burgerlijke rechtbanken vermag te wenden om het herstel van de overtreding te doen bevelen;

Overwegende dat, vermits de bepaling waarbij dit herstel voorgeschreven wordt niet noodzakelijk op de vereisten van de openbare veiligheid en gezondheid steunt en zijn uitvoering slechts mag bevolen worden in de mate waarin het aan de administratieve overheid gepast voorkomt het herstel aan te vragen, het bij artikel 27, alinea 3, van de besluitwet betreffende de stedenbouw bedoeld herstel slechts ten laste van de dader of van de daders van het misdrijf kan uitgesproken worden;

Overwegende dat het arrest er op wijst dat, ten deze, geen misdrijf in hoofde van de eigenaar van het gebouw vastgesteld werd en dat ten zinnen laste geen schending van de bepalingen van de besluitwet voor bewezen gehouden werd;

Overwegende, dienvolgens, dat, welke ook de waarde van enkele door het middel gecritiseerde motieven weze, het dispositief van het bestreden arrest wettelijk gerechtvaardigd is;

Dat het middel bij gebrek aan belang, niet ontvankelijk is;

En overwegende dat de door aanlegger tegen Hendrickx ingestelde vordering tot bindendverklaring van het arrest ten opzichte van al de partijen ingevolge de verwerping van de voorziening zonder belang geworden is;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening en de vordering tot bindendverklaring van het arrest ten opzichte van al de partijen;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 4 februari 1960.

Voorzitter : M. Sohier.

Raadsheer-verslaggever : Ridder Anciaux Henry de Faveaux.

Procureur-generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Advokaten : Mrs. Simont en Faurès.

Huur en verhuur. — Geen vrijwaring door de verhuurder voor de bij het totstandkomen van de huurovereenkomst zichtbare gebreken.

De verhuurder is ontslagen van de in artikel 1721 B.W. omschreven vrijwaring indien het zichtbaar gebrek van de verhuurde zaak bij het totstandkomen van de huurovereenkomst bestond en de huurder zich ervan rekenschap had kunnen en moeten geven.

N.V. Brouwerij Meiresonne t/ Chevalier en cs.

Gelet op het bestreden vonnis, op 24 oktober 1958 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank te Bergen;

Overwegende dat uit de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan blijkt dat verweerder Eeckhoudt, eigenaar van een tot café en schouwspelzaal dienend onroerend goed, dit goed in 1949 in huur gaf aan aanlegster welke het achtereenvolgens onderverhuurde aan verscheidene verhuurders, daarna, bij contract van 17 maart 1959, aan verweerdere Chevalier-Cornet, die het handelsfonds, café en bioscoop, van de vorige onderverhuurder van het onroerend goed overgenomen hadden; dat de bevoegde overheid op 5 november 1955 de schouwspelzaal liet sluiten wijl de lokalen niet ingericht waren overeenkomstig de reglementering die in 1952 en 1953 betreffende de exploitatie van bioscoopvertoningen ingevoerd is;

Dat, anderzijds, de door verweerdere Chevalier-Cornet ingestelde vordering strekt tot veroordeling van aanlegster en van verweerder Eeckhoudt om de op voet van voormelde reglementering nodige werken uit te voeren en om solidair schadevergoeding per dag sluiting te betalen;

Dat, anderzijds, aanlegster Eeckhoudt dagvaardde tot tussenkomst en vrijwaring en tot betaling van schadevergoeding voor de verliezen die zij in de exploitatie van het café wegens de sluiting van de schouwspelzaal geleden heeft;

Gelot op het tweede middel, afgeleid uit de schen-

ding van de artikelen 1709, 1719, inzonderheid 1719, 3°, en 1721 van het burgerlijk wetboek, doordat het bestreden vonnis aanlegster veroordeelt om in het door haar aan verweerders Chevalier-Cornet verhuurde onroerend goed de door de diensten van het Ministerie van arbeid en sociale voorzorg voorgeschreven werken te doen uitvoeren, en om deze verweerders schadeloos te stellen, om de reden dat «bij het contract van onderverhuuring van 17 maart 1955... het gehuurde verkeerde in een staat die het ongeschikt tot zijn bestemming maakte en reeds door een gebrek aangetast was hetwelk de door de bestuurlijke overheid bevolen sluiting alleen maar effectief maakte; ... dat, wanneer het gebrek van de zaak ten dage van het contract bestaat, de verhuurder daarvoor aansprakelijk is, zonder dat een onderscheid behoeft gemaakt te worden naargelang dat gebrek uit de zaak zelf of uit een vreemde oorzaak voortkomt», hoewel erop wijzende «dat de onderhuurders hadden kunnen en moeten navraag doen en vooraf onderzoeken of de installaties strookten met de reglementen, vigerende in deze materie waarin zij hun althans nieuw beroep uitoefenden»,

dan wanneer deze vaststellingen impliceren dat verweerders Chevalier-Cornet bij het aangaan van het contract zich normaal hadden kunnen of moeten rekenschap geven van de litigieuze gebreken welke, gezien hun zichtbaarheid, aanlegster niet behoefde te herstellen en waartegen zij evenmin behoefde haar huurders te vrijwaren uit kracht van de artikelen 1709, 1719 en 1721 van het burgerlijk wetboek, naardien deze bepalingen geen gewag maken van de zichtbare gebreken van de verhuurde zaak;

Over de ontvankelijkheid van het middel :

Overwegende dat verweerders Chevalier-Cornet betogen dat het middel nieuw is om de reden dat aanlegster in haar vóór de rechter in hoger beroep genomen conclusies in hoofdzaak gesteund heeft, tot betwisting van haar contractuele aansprakelijkheid, niet op de zichtbaarheid van het gebrek van het onroerend goed, doch op het zich voordoen van een daad van de overheid welke met het toeval gelijk te stellen is en uitsluitend tot toepassing van artikel 1722 van het burgerlijk wetboek moet leiden;

Overwegende dat, in strijd met de stelling van deze verweerders, aanlegster de laatstaangehaalde conclusies slechts subsidiair voorgesteld heeft bij de eis «voor recht te zeggen dat geïntimeerden Chevalier-Cornet geacht zijn bij de overneming van het handelsfonds met kennis van zaken gehandeld te hebben, en dat zij deswege zelf de gevolgen van hun daden moeten dragen»;

Dat deze conclusies van aanlegster, zoals bevestigd is door de redenen welke haar staven, op de zichtbaarheid van het door verweerders Chevalier-Cornet aangevoerde gebrek gesteund is;

Dat de grond van niet-ontvankelijkheid niet kan ingewilligd worden;

Over het middel :

Overwegende dat de in het middel herhaalde beschouwingen van het bestreden vonnis onderstellen dat de feitenrechter een toestand erkend heeft die bestond vóór het sluiten van de huurovereenkomst welke tussen aanlegster en verweerders Chevalier-Cornet tot stand gekomen is, van welke toestand laatstgenoemden zich, volgens de rechter, hadden kunnen en moeten rekenschap geven;

Dat het vonnis mitsdien vaststelt dat het door hem

erkende gebrek van het onroerend goed een zichtbaar gebrek was, wat de verhuurder ontslaat van de in artikel 1721 van het burgerlijk wetboek omschreven vrijwaring;

Dat derhalve het vonnis, door aanlegster contractueel aansprakelijk te verklaren om de redenen die het opgeeft, meergemeld artikel 1721 geschonden heeft;

Over het derde middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1709, 1719, inzonderheid 3°, 1721, 1722, 1741, van het burgerlijk wetboek, en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis aanlegster veroordeelt om in het door haar aan verweerders Chevalier-Cornet verhuurde onroerend goed de door de diensten van het Ministerie van arbeid en sociale voorzorg voorgeschreven werken te doen uitvoeren en om deze verweerders schadeloos te stellen, om de reden dat «bij het contract van onderverhuuring van 17 maart 1955... het gehuurde verkeerde in een staat die het ongeschikt tot zijn bestemming maakte, en reeds door een gebrek aangetast was hetwelk de door de bestuurlijke overheid bevolen sluiting alleen maar effectief maakte», hoewel erop wijzende, ten aanzien van de door aanlegster tegen haar eigen verhuurder, hier derde verweerder, ingestelde vordering, dat «aangezien deze slechts verplicht is tot de reparaties welke zelfs door het toeval nodig geworden zijn, hij niet kan gedwongen worden tot met nieuwe bouwwerken gelijk te stellen verbouwingen welke het hem mogelijk zouden maken opnieuw een genot te verstrekken hetwelk, in de huidige staat van het pand onmogelijk geworden was»,

dan wanneer deze vermeldingen tegenstrijdig zijn, daar zij impliceren dat de voorgeschreven werken, enerzijds, werken tot het brengen in de geschikte staat van de verhuurde zaak, en anderzijds, werken tot het bouwen van een nieuwe zaak, uitmaken (schending van artikel 97 van de Grondwet), en dan wanneer, in elk geval, de verhuurder niet kan verplicht worden, krachtens de artikelen 1709, 1719 en 1721 van het burgerlijk wetboek, de huurder het genot te doen hebben van een nieuwe constructie, dit wil zeggen een andere zaak dan het verhuurde goed (schending van voormelde artikelen 1709, 1719, 1721 en, voor zoveel als nodig, 1722 en 1741 van het burgerlijk wetboek);

Overwegende dat de rechter, door te zeggen dat verweerder Eeckhoudt niet kan gedwongen worden tot met nieuwe bouwwerken gelijk te stellen verbouwingen, bedoeld heeft te zeggen, zoals uit het tekstverband van het vonnis blijkt, niet dat de uit te voeren werken het bouwen van een nieuwe zaak ten doel hadden, zoals het middel verklaart, doch dat zij «een last buiten verhouding» uitmaakten; dat de rechter uit deze vaststelling, die zich voegde bij het feit dat het contract tussen Eeckhoudt en aanlegster bedong dat de gebouwen verhuurd werden in de staat waarin zij bij het ingaan van de huurovereenkomst verkeerden, afgeleid heeft dat de vordering van aanlegster tegen Eeckhoudt niet gegrond was;

Dat het middel, op een onjuiste uitlegging van het vonnis rustende, feitelijke grondslag mist;

Om die redenen :

zonder dat er termen zijn tot beantwoording van het eerste en het vierde middel waarvan de inwilliging niet tot een ruimere verbreking kan leiden, verbreekt het bestreden vonnis, behalve in zover het over de vordering van aanlegster tegen verweerder Eeckhoudt gewezen is;

Verwerpt de voorzening in dit opzicht;
Beveelt dat melding van dit arrest zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerders Chevalier-Cornet tot de kosten jegens aanlegster, en deze tot de kosten jegens verweerder Eeckhoudt;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de Rechtbank van Eerste Aanleg te Doornik, uitspraak doende in hoger beroep.

RAAD VAN STATE

6e Kamer. — 30 juni 1960.

Voorzitter : M. Vauthier.

Raadsheren : M.M. Declaire en Coyette.

Substituut-auditeur-generaal : M. Sarot.

Advokaten : Mrs. Tielemans en Ruzette.

Gebruik der talen. — Benoeming tot inspecteur bij het middelbaar onderwijs.

Uit de wet van 14 juli 1932 op het gebruik der talen in het lager en middelbaar onderwijs kan men niet afleiden dat de inspecteurs niet zouden onderworpen zijn aan de voorwaarden die aan ieder lid van het onderwijzend personeel zijn opgelegd.

Tromme en Lemaire / Belgische Staat (Minister van Openbaar Onderwijs); tussenkomen partij :
De Paepe.

Arrest nr. 7972.

Gezien de op 5 februari 1959 ingediende verzoekschriften waarbij Jean Tromme en Marcel Lemaire de nietigverklaring vorderen van het op 8 december 1958 ter kennis gebrachte koninklijk besluit van 16 oktober 1958, dat Alfons De Paepe, leraar aan het koninklijk atheneum te Koekelberg, benoemt tot inspecteur Germaanse talen ter vervanging van de heer R. Vanderveiken, tot inspecteur-generaal bevorderd;

Gehoord het andersluidend advies van de heer substituut Sarot;

Overwegende dat de directeur-generaal van het middelbaar onderwijs in een omzendbrief van 4 september 1958 de vacature van het ambt van inspecteur Germaanse talen in de Franse klassen heeft aangekondigd; dat eenentwintig leraars middelbaar onderwijs van het Franse taalstelsel, onder wie de verzoekers, en drie leraars van het Nederlandse taalstelsel, onder wie de tussenkomen partij, zich kandidaat hebben gesteld; dat inspecteur-generaal Vereycken in zijn advies van 22 september 1958 uit de drie kandidaten van het Nederlandse taalstelsel, de tussenkomen partij heeft gekozen; dat inspecteur-generaal Vanderveiken in zijn nota van 24 september 1958 tien kandidaten van het Franse taalstelsel heeft gekozen; dat hij de verzoeker Lemaire op de eerste en verzoeker Tromme op de vierde plaats ex aequo met twee andere kandidaten heeft gerangschikt; dat hij in diezelfde nota erop heeft gewezen, dat hij de drie kandidaten van het Nederlandse taalstelsel niet in aanmerking had genomen « omdat wel blijkt dat de kandidaten die hun ambt in het Franse taalstelsel uitoefenen de voorkeur moeten krijgen »; dat de bestreden beslissing de betrekking

van inspecteur Germaanse talen aan de tussenkomen partij heeft begeven;

Overwegende dat de verzoekers doen gelden, dat de inspecteur Germaanse talen, die zijn ambt in instellingen van het Franse taalstelsel uitoefent, evengoed als ieder lid van het onderwijzend personeel dat onderrecht in instellingen van het Franse stelsel moet geven, een diploma moet overleggen, getuigende dat hij een grondige kennis bezit van de taal van zijn onderwijs; dat zij betogen dat de tussenkomen partij, met haar diploma van licentiaat en geaggreerde van het middelbaar onderwijs van de hogere graad voor de letteren en wijsbegeerte, groep Germaanse filologie, niet kan aantonen, dat van de Franse taal gebruik is gemaakt bij de ondervraging over de vakken der examens welke niet eigen zijn aan die groep en dat zij evenmin bewijst dat zij een openbaar examen zou hebben afgelegd om haar bekwaamheid tot onderwijzen in een tweede taal te doen erkennen; dat de verzoekers hieruit afleiden dat de bestreden benoeming tot stand is gekomen met schending van artikel 26 van de wet van 14 juli 1932 betreffende de taalregeling in het lager en in het middelbaar onderwijs, en van de artikelen 2 en 4 van het koninklijk besluit van 20 oktober 1932 tot vaststelling, ter voldoening aan de wet van 14 juli 1932, van de voorwaarden in taalopzicht te vervullen, voor het bekomen ener betrekking in het middelbaar onderwijs van de hogere graad waarop de wet tot inrichting van het middelbaar onderwijs toepasselijk is;

Overwegende dat de tussenkomen partij doet gelden, dat de wet van 14 juli 1932 en het uitvoeringsbesluit van 20 oktober 1932, waarop de verzoekers zich beroepen, uitsluitend voor het onderwijzend personeel gelden: directeurs, studieprefecten, leraars, bijzondere meesters en regenten, die aan instellingen van middelbaar onderwijs zijn verbonden; dat zij betoogt, dat de inspecteurs middelbaar onderwijs niet tot het onderwijzend personeel behoren; dat zij daaruit afleidt, dat de aangevoerde wets- en verordeningbepalingen niet gelden voor inspecteurs;

Overwegende dat artikel 26 van de wet van 14 juli 1932 betreffende de taalregeling in het lager en in het middelbaar onderwijs, dat artikel 72 van de bij koninklijk besluit van 30 april 1957 gecoördineerde wetten op het middelbaar onderwijs vormt, als volgt luidt: « Om voortaan toegelaten te worden hetzij in het Frans, hetzij in het Nederlands, hetzij in het Duits te onderwijzen, dient ieder lid van het onderwijzend personeel een diploma over te leggen getuigende dat hij een grondige kennis bezit van de taal van zijn onderwijs »; dat de betwisting gaat over de strekking van de uitdrukking « ieder lid van het onderwijzend personeel » en met name over de vraag, of de inspecteur over de lessen in de Germaanse talen in de klassen van het Franse taalstelsel als een « lid van het onderwijzend personeel » in de zin van artikel 26 van de wet van 14 juli 1932 moet worden aangemerkt;

Overwegende dat het onderwijs in zijn onderscheiden takken krachtens artikel 17, tweede lid, van de Grondwet, een zelfstandig wettelijk statuut geniet; dat het statuut van de inspecteur-generaal en de inspecteurs middelbaar onderwijs geregeld wordt door het koninklijk besluit van 20 november 1927 houdende de inrichtingsverordening voor het toezicht op het middelbaar en op het normaal onderwijs; dat artikel 8 van dit koninklijk besluit bepaalt: « de opziener op inspectie woont samen met het hoofd der inrichting, de lessen en oefeningen bij, ondervraagt de leerlingen of laat ze ondervragen, neemt kennis van hun werk en gaat door alle nuttige middelen na hoe het staat met de tucht, het peil der studiën, de verdiensten en de ijver der leraars en de deugdelijkheid van de gevolgde

methodes... hij laat zich eveneens de proefwerken en het ander werk der leerlingen voorleggen...»; dat volgens artikel 11 van hetzelfde besluit de verslagen in het Frans worden opgesteld voor instellingen van het Waase landsgedeelte of voor Waalse afdelingen in inrichtingen van het Vlaamse land;

Overwegende dat uit geen bepaling van de wet van 14 juli 1932 kan worden afgeleid, dat de wetgever de leden van de inspectie van het middelbaar onderwijs heeft willen ontslaan van het leveren van het bewijs, dat zij een grondige kennis bezitten van de taal gebruikt in het onderwijs, dat zij tot taak hebben te controleren; dat het opschrift van het koninklijk besluit van 20 oktober 1933, hetwelk ter uitvoering van de wet van 14 juli 1932 de voorwaarden bepaalt waaraan in taalopzicht moet worden voldaan voor het bekomen « ener betrekking » in het middelbaar onderwijs van de hogere graad waarop de wet tot inrichting van het middelbaar onderwijs toepasselijk is, een algemeen opschrift is dat de bewering niet wettigt als zouden inspecteurs middelbaar onderwijs niet onderworpen zijn aan de voorwaarden die gelden voor « ieder lid van het onderwijzend personeel »; dat deze uitlegging bevestigd wordt door de parlementaire voorbereiding van de wet van 14 juli 1932; dat zij onder meer steun vindt in de verklaring die de heer De Schrijver tijdens de vergadering van de Kamer van Volksvertegenwoordigers van 9 juni 1932 heeft afgelegd (Parl. Hand. bladzijde 2006);

Overwegende dat uit het administratief dossier, en met name uit de omzendbrief van de directeur-generaal van het middelbaar onderwijs van 4 september 1958, blijkt dat de betrekking van inspecteur Germaanse talen, in welke vacature de bestreden beslissing heeft voorzien, in de Franse klassen moest worden uitgeoefend en dat niet betwist wordt, dat de tussenkomende partij haar inspecteursambt uitoefent in klassen die aan het Franse taalstelsel zijn onderworpen; dat de tussenkomende partij niet bewijst, dat haar diploma van licentiaat en van geaggregeerde voor het middelbaar onderwijs van de hogere graad voor de letteren en wijsbegeerte, groep Germaanse filologie, vermeldt dat van de Franse taal gebruik is gemaakt bij de ondervraging over de vakken der examens van licentiaat en van geaggregeerde welke niet eigen zijn aan die groep; dat zij evenmin bewijst, een openbaar examen als bedoeld in artikel 4 van het koninklijk besluit van 20 oktober 1933 te hebben afgelegd om haar bekwaamheid tot onderwijzen in een tweede taal te doen erkennen; dat de bestreden beslissing is genomen met schending van artikel 26 van de wet van 14 juli 1932;

Besluit :

Artikel 1 : Het koninklijk besluit van 16 oktober 1958 dat Alfons De Paep tot inspecteur Germaanse talen benoemt ter vervanging van de, tot inspecteur-generaal bevorderde heer Vanderveken, wordt vernietigd.

Artikel 2 : De kosten, bepaald op 1.900 fr., komen ten laste van de Staat tot een bedrag van 1.500 fr. en ten laste van de tussenkomende partij tot een bedrag van 400 fr.

VLAAMSE JURISTEN,
ABONNEERT U OP
RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

1e Kamer. — 16 november 1960.

Voorzitter : M. Graaf Hennequin de Villermont.
Raadsheren : M.M. Sury en Colson.
Advokaat-generaal : M. Van den Eynde de Rivieren.
Advokaat : Mr. De Raedemaeker.

Nationaliteit. — De nationaliteitskeuze krachtens artikel 19, lid 1 van de wetten op de nationaliteit geldt slechts voor Belgen door afstamming.

Artikel 19, lid 1, van de samengeordende wetten op de nationaliteit is slechts toepasselijk op de Belgen door afstamming, die vrijwillig een vreemde nationaliteit hebben verkregen.

De Wieuw t/ Procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Brussel.

Gezien in uitvoerbare vorm overgelegd het bestreden vonnis dd. 24 maart 1960 geveld door de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen en aan appellante betekend op 13 april 1960;

Gezien het verzoekschrift neergelegd ter Griffie van het Hof op 25 april 1960, waarbij appellante tegen voormeld vonnis beroep instelde;

Overwegende dat het beroep ontvankelijk is;

Overwegende dat appellante door afstamming de Belgische nationaliteit bezat; dat zij, echter, geboren zijnde in Groot-Brittannië op 8 mei 1915, krachtens de wet van dit land tevens van rechtswege de Britse nationaliteit had; dat het vaststaat dat zij op 19 december 1944, overeenkomstig art. 18-1° alinea 2 en art. 22 der samengeordende wetten op de nationaliteit, vóór de ambtenaar van de burgerlijke stand te Antwerpen haar Belgische nationaliteit verwierp;

Overwegende dat appellante niet gerechtigd is zich te beroepen op art. 19 alinea 1 van de samengeordende wetten, dat slechts toepasselijk is op de Belgen door afstamming, die de Belgische nationaliteit hebben verloren bij toepassing van art. 18-1° alinea 1 of met andere woorden op de Belgen, die vrijwillig een vreemde nationaliteit hebben verkregen; dat appellante sedert haar geboorte de Britse nationaliteit van rechtswege bezat en dus niet vrijwillig deze nationaliteit verkreeg;

Overwegende dat de gelijkstelling voorzien in art. 18-1° alinea 1 en 2 tussen de Belgen, die vrijwillig een vreemde nationaliteit verkrijgen en dezen, die deze vreemde nationaliteit van rechtswege verkregen hebbende, aan de Belgische nationaliteit verzaken, slechts geldt ten opzichte van het verlies van de Belgische nationaliteit, doch geenszins ten opzichte van de herverkrijging van deze nationaliteit door nationaliteitskeuze; dat de tekst van art. 19 alinea 1 duidelijk is en uitdrukkelijk de gunst van de nationaliteitskeuze beperkt tot de Belg door afstamming, die deze hoedanigheid heeft verloren bij toepassing van art. 18-1° al. 1; dat appellante de Belgische nationaliteit heeft verloren bij toepassing van art. 18-1° alinea 2; dat het beroep, derhalve, ongegrond is;

Om deze redenen :

Het Hof,

Gezien artikel 24 der wet van 15 juni 1935, waarvan toepassing werd gedaan;

Gehoord ter openbare zitting de Heer Advocaat-generaal van den Eynde de Rivieren in de ontwikkeling van zijn besluiten;

Ontvangt het beroep, doch verklaart het ongegrond;
Bevestigt het bestreden vonnis en veroordeelt appellante tot de kosten van beroep.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 3 november 1960.

Voorzitter : M. Bossaert.

Raadsheren : M.M. Santenaire en Beeckman.

Advokaat-generaal : M. Matthys.

Advokaten : Mrs. Derouck en Deriemaecker.

Landpacht. — Contractueel overeengekomen opzegging of verzaking van landpacht bij de dood van een der partijen.

De overeenkomst om de pacht te beëindigen bij de dood van een der partijen is geldig, indien deze overeenkomst na het overlijden getroffen wordt. De opzegging wordt vervangen door de onderhandse akte, waarbij de pachter-medeërfgenaam tegenover zijn medeërfgolgers in verband met de vereffening en deling van de nalatenschap van de verpachter van de pacht afziet en de verbintenis aangaat het gebruik van de in aanmerking komende onroerende goederen op onderscheiden tijdstippen vrij te geven.

De Smet t/ cs. De Smet.

Gezien de stukken, o.m. het vonnis tussen partijen op tegenspraak gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Oudenaarde, eerste Kamer met drie rechters, op 14 oktober 1958;

Overwegende dat het beroep tijdig en regelmatig naar de vorm is ingesteld;

Overwegende dat appellant op 1 maart 1953 met zijn moeder een pachtcontract afsloot waarbij onder art. 7 voorzien wordt dat de pacht een einde neemt door het overlijden van de pachtster; dat ofschoon dit beding nietig is, het akkoord of beschikkingen om de pacht te beëindigen bij de dood van een der partijen nochtans geldig zijn, indien de desbetreffende overeenkomst na het overlijden getroffen werd (art. 1742 in fine; A.P.R. Landpacht, nr 212; Roppe, Pachtovereenkomst, nr 77);

Overwegende dat terwijl, om pacht te verkrijgen de voorwaarden zijner ontbinding met de dood van de verpachtster kon opgedrongen worden, deze mogelijkheid zich niet meer voordoet voor een zelfde stipulatie, die na het overlijden tussenkomt; dat deze resiliatie noch verklaring voor de vrederechter, noch authentieke akte vereist, vermits het bestaan van een onaantastbare pacht, het bovenbedoeld wettelijk vermoeden van morele dwang uitsluit (De Page Compl. IV-I, IV, n° 812: E);

Overwegende dat de verpachtster op 23 oktober 1957 overleden is; dat appellant ten opzichte der vereffening en deling harer nalatenschap, tegenover zijn medeërfgolgers bij onderhandse akte dd. 12 november 1959 de pacht verzaakt heeft en de verbintenis aangaande het gebruik van ieder der onroerende goederen op onderscheiden tijdstippen vrij te geven;

Overwegende dat deze overeenkomst, die terzelfdertijd de termijn om te ontruimen bepaalt, de voorafgaandelijke opzegging vervangt (De Page, idem, nr 810 ter § 1 litt. c); dat voor haar uitvoering, door de onderhandse akte, geen enkele voorwaarde gesteld wordt;

Overwegende dat appellant, die voor openbare ver-

koping van het gebruik der gepachte goederen afziet, in feite zijn pacht verzaakt; dat hij het bewijs niet voorbrengt dat bij de ondertekening dezer verbintenissen in zijn hoofde enig wilsgebrek aanwezig was;

Om deze redenen :

Het Hof,

Gelet op art. 24 van de wet van 15 juni 1935,

Alle andere en meeromvattende besluiten als ongegrond verwerpend,

Verklaart het beroep ontvankelijk, doch ongegrond; dienvolgens bevestigt het vonnis a quo;

Veroordeelt appellant tot de kosten van de aanleg.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

2e Kamer. — 21 november 1960.

Voorzitter : M. E. Ceulemans.

Rechters : M.M. J. Verhoeven en L. Meulepas.

O.M. : M. Van Hoeylandt.

Advokaten : Mrs. A. Pasquier, J. Van Nuffel en R. Jacobs.

Echtscheiding. — Grief geput uit een vruchteloos geding in ontkenning van het vaderschap. — Grief geput uit een veroordeling wegens familieverlating. — Omschrijving van grieven in het inleidend verzoekschrift tot echtscheiding.

Een geding in ontkenning van het vaderschap, zonder succes door de man gevoerd, maakt geen reden tot echtscheiding uit voor de vrouw, wanneer de man niet veroordeeld werd wegens tergend en roekeloos geding. Niemand kan verboden worden zijn vermeend recht of zijn vermeend belang aan het oordeel van een rechtbank te onderwerpen.

Een veroordeling wegens familieverlating maakt een ernstige grief tot echtscheiding uit voor de vrouw; het volstaat dat deze grief principieel in het inleidend verzoekschrift besloten ligt.

V. t/ M.

Overwegende dat aanlegster op hoofdeis een grief tracht te putten uit het door verweerder op hoofdeis gevoerd proces in ontkenning van zijn vaderschap over het kind;

Dat dit feit vooreerst posterieur is aan het verzoekschrift tot echtscheiding en dat, voor zover het zou kunnen aangezien worden als een voortzetting van feit 6, dient geantwoord dat het aan niemand kan verboden worden zijn vermeend recht of zijn vermeend belang aan het oordeel van een rechtbank te onderwerpen;

Dat verweerder terecht opmerkt dat, alhoewel de wettige staat van het kind thans onherroepelijk vaststaat, dit nog niet beduidt dat het kind in feite door hem verwekt werd;

Dat, alhoewel er reden bestaat om aan te nemen dat hij werkelijk dit kind verwekt heeft, hij zijn proces verloor wegens de Belgische wetgeving die streng aan vermoedens vasthoudt en niet toelaat het werkelijk moment van conceptie in acht te nemen, zelfs niet wanneer vaststaat dat de geboorte kunstmatig veroorzaagd werd;

Dat verweerder in hoofdeis trouwens niet veroordeeld werd wegens tergend of roekeloos geding;

.....

Overwegende dat verweerder in hoofdeis echter na dien een zware fout beging door zich koppig te onttrekken aan alle betaling van onderstandsgeld voor aanlegster en voor het kind;

Dat het hier een feit betreft dat gedeeltelijk aan het vertoogschrift voorafgaat en gedeeltelijk daarna volgt, maar dat principieel besloten ligt in de vijfde grief (in fine) waarvan het in elk geval de voortzetting uitmaakt;

Dat alhoewel het onderhoudsgeld in kortgeding matig geschat was en in beroep zelfs nog herleid werd, verweerder in hoofdeis verkoos zich te laten veroordelen hoofdens familieverlating, liever dan iets te betalen;

Dat deze halsstarrigheid, rekening houdend met het feit dat er een kind geboren was en dat verweerder niets tegen zijn vrouw bewijzen kon, als zwaar beledigend voorkomt jegens aanlegster in hoofdeis, en dan ook de enige reden is om de echtscheiding uit te spreken lastens verweerder;

.....

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Gehoord in openbare terechtzitting de heer J. Van Hoeylandt, Substituut-Procureur des Konings, in zijn eensluidend advies, gegeven in de Nederlandse taal,

Rechtdoende op tegenspraak,

Verklaart de rechtspleging zowel in hoofd- als in tegeneis regelmatig;

Ten gronde beslissende,

Over de hoofdeis :

Verklaart de eis ontvankelijk en in de hierna bepaalde mate gegrond;

Laat de echtscheiding toe ten laste van de man, ingevolge art. 231 Bwb., wegens beledigende verlating van echtgenote en kind, o.m. blijkend uit een veroordeling wegens familieverlating...

Verleent akte aan aanlegster van haar voorbehoud voor de toekomst, op onderhoudsgeld en/of vergoeding voor haar zelve.

Veroordeelt verweerder op hoofdeis tot de kosten van het geding op hoofdeis.

Over de tegeneis :

Verklaart de tegeneis ontvankelijk doch ongegrond; wijst hem af.

Veroordeelt aanlegger op tegeneis tot de kosten van het geding op tegeneis.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT

2e Kamer — 25 november 1960.

Voorzitter, M. Lefèvre

Rechters : MM. De Vriendt en Dhanens.

Advokaten : Mrs. Desmet en Roosens.

Landpacht. — Beperkte rechten van de koper van het verpachte pand tot opzegging. — Algemene strekking van art. 1776, lid 3, B.W.

De rechten van de koper van het verpachte goed zijn geregeld bij artikel 1748 B.W. De koper kan de door de verkoper gedane opzegging niet ten eigen nutte aanwenden.

Artikel 1776 derde lid, B.W. heeft een algemene strekking en heeft ten doel de pachter voor tenminste drie jaar te beschermen tegen elke nieuwe

opzegging, van wie die ook moge uitgaan en op welke gronden die ook moge steunen.

De Vriese t./ Geurs.

Gezien de stukken, onder meer de grosse van een op tegenspraak de 20 mei 1960 door het Vrederegerecht van het kanton Evergem verleend vonnis, waartegen in regelmatige vorm en tijdig beroep is ingesteld;

Overwegende dat de dagvaarding dd. 11 maart 1960 ertoe strekt de aan de appellanten bij aangetekende brief dd. 5 november 1959 gegeven opzegging tegen 24 december 1961, geldig en van waarde te doen verklaren, alsook de ontruiming te bevelen van de door hen als pachters betrokken goederen;

Overwegende dat de appellanten de onderwerpelijke hofstede en landerijen tot in 1957 hebben gepacht van Mw. Maskens - Heyerick, die ze op 5 april 1957 verkocht heeft aan de echtgenoten Bral - Boone;

Overwegende dat laatstgenoemden de 20 november 1957 opzegging gaven aan de zoon van de appellanten, en deze bij vonnis dd. 4 juli 1958 niet geldig en van waarde is verklaard geworden omdat zij niet gegeven is geweest aan de eigenlijke pachters, zodat door de eerste rechter met reden is aanvaard dat die opzegging geen rechtsgevolgen heeft op de onderhavige proceduur;

Overwegende dat dezelfde verpachters dienvolgens op 11 augustus 1958 opzegging gaven aan de appellanten, die hiertegen regelmatig en tijdig verzet hebben gedaan, zodat zij bij deurwaardersexploot van 9 oktober 1958 in geldigverklaring ervan worden gedagvaard; dat het verpachte echter tijdens de rechtsvordering verkocht is geworden bij akte van 25 augustus 1959 aan de geïntimeerden, die de 6 november daaropvolgend aan de appellanten een nieuwe opzegging gaven en hiervan thans de geldigverklaring vorderen;

Overwegende dat de appellanten zich gegriefd verklaren omdat de eerste rechter de opzegging van 6 november 1959 heeft geldig verklaard op grond van artikel 1748 van het B.W.B. waar volgens hun stelling iedere opzegging binnen de 3 jaar vanaf de niet geldig verklaarde opzegging dd. 11 augustus 1958 overeenkomstig artikel 1776, 3e lid, B.W.B. niet toegelaten is;

Overwegende dat de appellanten met reden stellen dat de geïntimeerden, die het verpachte goed hebben gekocht nadat hun rechtsvoorgangers opzegging hadden gedaan, deze niet mogen inroepen en ten eigen nutte kunne aanwenden, nu de rechten van de koper bij artikel 4 § 1 der wet van 7 juli 1951 (art. 1748 B.W.B.) zijn geregeld (Verbr. 24-4-1959, R.W. 1959-60, 289);

Overwegende dat de geïntimeerden tijdig gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid hun geboden door het vernoemde artikel 1748 B.W.B. maar de eerste rechter ten onrechte heeft aanvaard dat de beschikking van artikel 1776, 3e lid, B.W.B. hun niet tegenstelbaar is;

Overwegende immers dat het Verbrekingshof herhaald beslist heeft dat, indien de opzegging door de rechter niet geldig werd verklaard een nieuwe opzegging (door de rechter niet geldig lees :) pas drie jaar na de betekening van de niet geldig verklaarde opzegging kan gedaan worden en deze wetsbeschikking, ongeacht de termen ervan, van toepassing is evengoed op de opzeggingen die door de rechter niet geldig zijn verklaard, als voor deze waarvoor de verpachter afgezien heeft de geldigverklaring ervan te vervolgen (Verbr. 6 juli 1956, R.W. 1956-57, 955; in dezelfde zin : A.P.R., Tw. Landpacht nr 119);

Overwegende bovendien dat artikel 1776, 3e lid van het Burgerlijk Wetboek een algemene draagwijdte

heeft en beoogt de pachter voor minstens drie jaren te beschermen tegen elke nieuwe opzegging van wie deze ook moge uitgaan en op welke gronden ze ook moge berusten; dat het verbod om een nieuwe opzegging te geven binnen de drie jaar « erga omnes » bedoeld is blijkt eveneens uit het aanvullend verslag van de Senaatskommissies voor landbouw en justitie (Pasinomie, 1951, blz. 638, nrs 155 en 156);

Op die gronden,

De Rechtbank, gelet op de artikelen 2, 24, 34, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935 op het taalgebruik in de gerechtszaken; alle andere conclusies van de hand wijzende;

Ontvangt het beroep en verklaart het gegrond;

Doet het beroepen vonnis teniet en opnieuw wijzende :

Wijst de eis af.

Veroordeelt de geïntimeerden ieder in de helft der kosten van de beide instanties.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE KORTRIJK

21 november 1960

Voorzitter : M. Rommel.

Rechters : MM. Verbrugghen en De Zegher.

O.M. : M. Spotbeen.

Advokaat : Mr. Halsberghe.

Strafvordering. — Niet ontvankelijkheid van de door het O.M. alleen ingestelde strafvordering wegens inbreuken op de accijnswet van 29 augustus 1919.

De strafvordering, die wegens inbreuk op de wet betreffende de slijterijen van gegiste dranken van 29 augustus 1919, samengeordend bij K.B. van 3 april 1953, alleen door het O.M. wordt ingesteld, is niet ontvankelijk.

O.M. t./ Baelen.

Ten einde terecht te staan ter zake van te Menen, de 30 mei 1960 : veroordeeld zijnde bij in kracht van gewijsde gegane vonnis, dd. 28 september 1959 wegens een van de misdrijven (omstreden : lees) omschreven in hoofdstuk VI, Titel VII, boek II van het strafwetboek, hetzij zelf, hetzij door middel van een derde persoon, gegiste dranken in het klein te hebben verkocht.

Overwegende dat de Wet dd. 28-8-1919 betreffende de slijterijen van gegiste dranken, samengeordend bij K.B. dd. 3-4-1953 een accijnswet is;

Dat het de vervolgingen, zomede het recht van transactie overeenkomstig de algemene Wet van 26 augustus 1822 en Wet 6-4-1843 aan het Beheer behoort (art. 43, 44, 45 K.B. 3-4-1953);

Overwegende dat geen afbreuk werd gedaan nopens toepassing van artikel 247 van de Algemene Wet in gevolge dewelke de vordering tot toepassing van geldboeten, verbeurdverklaringen en sluiting van fabrieken, werkhuizen of herbergen ingesteld en vervolgd wordt door het Beheer;

Dat het Openbaar Ministerie slechts als tussenkomende partij optreedt om advies uit te brengen;

Dat indien op de inbreuk een gevangenisstraf werd voorzien of — zoals in casu — een vervangende ge-

vangenisstraf dient uitgesproken, het Openbaar Ministerie optreedt om de toepassing ervan te vorderen;

Dat dienvolgens het initiatief van de publieke vordering toebehoort aan het Beheer zelf;

Dat de Wetgever dit initiatiefrecht van het Beheer verleende op grond van de overweging dat alle geldboeten, verbeurdverklaringen en sluitingen een dubbel karakter vertonen én strafrechterlijk ter herstelling van de gestoorde maatschappelijke orde, én ter vergoeding van de door de Schatkist geleden schade; (Neven : *Traité Douanes et accises*, n° 372);

Dat aldus de openbare vordering verdeeld wordt tussen het Beheer en het Openbaar Ministerie mits dien verstande echter dat de eenheid in de vervolging werd verwezenlijkt door de overwegende macht van het Beheer de publieke vordering in beweging te brengen en aldus de vervolging van het Openbaar Ministerie ondergeschikt te maken ten opzichte van het Beheer;

Dat bij gebrek aan klacht vanwege het Beheer of van vervolging ingesteld door het Beheer zelf de vordering van het Openbaar Ministerie onontvankelijk voorkomt.

Om deze redenen,

Verklaart de vordering lastens Baelens Simonne onontvankelijk. Kosten blijvende ten laste van de Staat.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST-NIKLAAS

1e Kamer. — 22 november 1960.

Voorzitter : M. Dirix.

Rechters : M.M. Elewaut en Maes.

Referendaris : M. Cloquet.

Verzekeringsmakelaar. — Betaling van commissieloon door de verzekerde zelf, wanneer deze ten onrechte weigert een bewijs ten behoeve van de verzekeraar af te leveren, dat de makelaar als eerste tussenpersoon is opgetreden.

Verzekeringsmakelaar, belast met het totstandbrengen van een automobielverzekering. Tussenkoms van een tweede makelaar. Verzekeraar weigert het gebruikelijk commissieloon aan de eerste makelaar te betalen, zolang deze geen bewijs van de verzekerde overlegt, dat hij het eerst als makelaar werd aangesteld. Door dit bewijs te weigeren begaat de verzekerde een fout. De schade van de makelaar bestaat uit het gederfde commissieloon.

De Winne t/ Stevens.

Overwegende dat verweerder niet betwist :

1°) dat hij in 1958 verzekerd was, wat betreft zijn aansprakelijkheid als bestuurder van een autovoertuig, bij de verzekeringsmaatschappij Athena;

2°) dat hij in juni 1959 eiser verzocht de verzekeringspolis bij voornoemde maatschappij op te zeggen en een nieuwe verzekering te bekomen bij de « n.v. Le Recours Belge »;

3°) dat hij, verweerder, een voorstel ondertekende dat door bemiddeling van eiser aan « Le Recours Belge » werd overgemaakt;

4°) dat verweerder zich naderhand gewend heeft tot een andere tussenpersoon, om door de bemiddeling van gezegde tussenpersoon, met « Le Recours Belge » de

overeenkomst te sluiten waarmede hij eerst eiser had belast;

Overwegende dat de n.v. « Le Recours Belge » weigert de commissies die aan de verzekeringsmakelaar toekomen, aan eiser te betalen;

Overwegende dat eiser zijn rechten tegen de « Recours Belge » niet kan doen gelden indien verweerder hem niet in het bezit stelt van het bewijs dat hij de eerste door verweerder gelast werd als makelaar tussen te komen;

Overwegende dat verweerder weigert het nodig bewijs af te leveren en aldus een fout begaat die voor gevolg heeft dat eiser de hem toekomende commissie niet ontvangt;

dat verweerder gehouden is de schade aldus door zijn schuld berokkend te herstellen en zelf de gederfde commissie te betalen;

dat verweerder niet betwist dat de commissies 10.640 F belopen;

Om deze redenen :

de Rechtbank gelet op artikelen 2 en 30 tot 42 van de wet van 15 juni 1935 die nageleefd werden,

Verklaart de vordering ontvankelijk en gegrond, dienvolgens verwijst verweerder om aan eiser te betalen de som van 10.640 F met de gerechtelijke interesten;

Verwijst verweerder in de kosten van het geding.

BOEKBESPREKING

Jaarboek VI. — Vlaams Rechtsgenootschap, Leuven, 1960. 202 p.

Het VIe Jaarboek van het Vlaams Rechtsgenootschap te Leuven is zopas van de pers gekomen. Het is, wat de omvang betreft, veel lijviger dan de vorige nummers en telt meer dan 200 bladzijden. Het bevat een reeks uiterst belangrijke studiën en artikelen.

In de eerste plaats worden er in gepubliceerd de spreekbeurten, die gehouden werden op de algemene vergadering van het rechtsgenootschap van 13 september 1959, waarin door Prof. Jean Blondeel het onderwerp behandeld werd « De rol van de Amerikaanse advocaat », terwijl Prof. Prosper Thuysbaert een ontleding gaf van artikel 73 der wet op de inkomstenbelastingen.

Verder worden ook in het Jaarboek herdrukt de redevoeringen, die uitgesproken werden, respectievelijk door Prof. E. Van Dievoet en de heer Frans Van Cauwelaert op de plechtige zitting, ingericht door de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen ter herdenking van het uitvaardigen der gelijkheidswet. Prof. Van Dievoet hield hierbij een zeer zakelijk betoog over de verschillende maatregelen die reeds genomen werden in ons land om een behoorlijke rechtstaal in te voeren, terwijl de Heer Van Cauwelaert, Minister van State, pikante herinneringen naar voren bracht in verband met de strijd die in het jaar 1898 in het parlementair en in het politiek leven gevoerd werd voor het tot stand komen van de gelijkheidswet. Van de hand van Prof. F. De Visschere wordt een studie gepubliceerd over « De controle van de burgerlijke rechter op de handelingen van het Bestuur » waarin hij nauwkeurig de toestand onderzoekt van de controle over de administratieve handelingen door de burgerlijke rechter sedert het tot stand komen van de Raad van State.

Hij vestigt vooral de aandacht op de jongste rechtspraak in verband met de beteugeling door het burgerlijk gerecht van de feitelijkheid of « voie de fait » die een belangrijke rol speelt in de jongste jurisprudentie.

Verder komen er nog in het Jaarboek verhandelingen voor van Dr. jur. R. Vandekerckhove over de jongste wetgeving op het hoger onderwijs, van Mr. J. Lindemans over « De verenigingsovereenkomst en de rechtspersoonlijkheid », van Dr. J. Lebeer over de jongste wet op de bescherming van de minderjarigen en ten slotte van Dr. jur. R. Blanpain over « Het fonds voor scholing, omscholing en sociale herscholing van minder-validen », alle voortreffelijke uiteenzettingen die van dit Jaarboek een merkwaardige bijdrage maken tot de Vlaamse rechtswetenschap.

Het boek wordt besloten met de ledenlijst van het Vlaams Rechtsgenootschap en enkele boekbesprekingen.

BALIELEVEN

Conferentie van de Jonge Balie Hasselt.

Einde vorig gerechtelijk jaar hield de Conferentie van de Jonge Balie van Hasselt een welgelukte vergadering.

Mter Hubert Geyskens, voorzitter van de Conferentie van de Jonge Balie noemde zich in zijn welkomwoord gelukkig de Voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Tongeren, de heer Driessen, te mogen begroeten als spreker over het delikate Probleem van het « Beroepsgeheim ».

Het is een noodzakelijkheid, die als dusdanig nooit is betwist geworden; zo betoogde spreker, en dit zowel voor de inwendige en uitwendige veiligheid van de staat, voor een normale functionering der openbare en private instellingen, als voor het welzijn van de familie en van de enkeling, dat bepaalde dingen aan de openbaarheid onttrokken blijven.

Historisch gezien is de erkende noodzakelijkheid van dit principe tot uiting gekomen in het algemeen erkend « biechtgeheim », alsmede in het erkende beroepsgeheim van de medicus en van de jurist.

Na een overzicht van de regeling en de wettelijke bescherming van het beroepsgeheim in de Europese landen, kwam de heer Driessen tot de kern van zijn betoog « Welke is de grondslag van de wettelijke bescherming van het beroepsgeheim in ons recht »?

De wettelijke bescherming van het beroepsgeheim is gegrond op artikel 458 van het Strafwetboek.

De onduidelijke begrippen van dit artikel noopte spreker ertoe artikel 458 Strwb te ontleden, o.m. : « Wie zijn begrepen onder « andere personen ». Wat dient verstaan onder « geheimen »; Wat onder « toevertrouwde geheimen »? en tenslotte: Wat dient verstaan onder « in verband met staat of beroep »?

Tot slot behandelde Voorzitter Driessen dan nog het steeds actuele probleem van het navorsingsrecht van de fiscus bij de vrije beroepen, meer bepaald bij advocaten.

In zijn gekende, pittige en vlotte stijl, hield de heer Driessen, de talrijke aanwezigen gedurende anderhalf uur geboeid.

Mter Frans Maris, stafhouder van de Balie was in zijn dankwoord de tolk van de talrijke aanwezigen om de eminente spreker te danken voor de welwillend-

heid waarmee hij de uitnodiging had willen aanvaarden en vooral om de sprankelende geest waarmee hij het probleem van het « Beroepsgeheim » had weten te behandelen.

WETGEVING

Rechterlijke hervorming

In het jongste verslag opgesteld betreffende het onderzoek van het budget van het Ministerie van Justitie door de Kamercommissie, verslag opgesteld door de Heer Jeunehomme, lezen wij de hieronderstaande belangrijke passage betreffende de aanstaande rechterlijke hervorming.

* * *

Zoals de Commissie het weet, werd de heer Charles Van Reepinghen, gewezen stafhouder van de balie te Brussel, professor aan de Universiteit te Leuven, bijzitter van de afdeling Wetgeving van de Raad van State, bij koninklijk besluit van 17 oktober 1958, verschenen in het Staatsblad van 23 oktober 1958, benoemd tot Koninklijk Commissaris voor de rechterlijke hervorming.

Reeds sedert ettelijke jaren zijn de hervormingen van deze bevoegdheid en de procedure aan de orde.

Herhaaldelijk werden commissies met de studie van deze problemen belast. Deze hebben hun verslag ingediend en wetsontwerpen en -voorstellen werden bij het Parlement ahangig gemaakt; in de meeste gevallen maakte de vorderingsstand van de werkzaamheden het evenwel niet mogelijk tastbare resultaten te bereiken.

De Regering was van oordeel dat het volstrekt noodzakelijk was al deze vraagstukken in hun geheel te onderzoeken en een algemeen ontwerp in te dienen dat rekening houdt met de evolutie van 's lands toestand in de loop van de laatste jaren. Dit is de opdracht van de Koninklijke Commissaris voor de rechterlijke hervorming, die ermede belast werd voorontwerpen tot hervorming van de rechterlijke inrichting en de bevoegdheids- en procedureregels voor te leggen.

Daartoe kan de Koninklijke Commissaris aan de bevoegde Ministers alle dienstige inlichtingen en bescheiden vragen en het advies van de bevoegde of betrokken instellingen inwinnen. Hij mag om het even welke persoonlijkheid van de rechterlijke orde of van de rijksdiensten verzoeken hem van advies te dienen.

* * *

Korte tijd na het opnemen van zijn taak heeft de Koninklijke Commissaris contact gezocht met de Commissies voor de Justitie van Kamer en Senaat. Hij heeft er verschillende mededelingen gedaan.

Op 30 maart 1960 heeft de Koninklijke Commissaris, naar aanleiding van het onderzoek van de begroting, een nieuwe uiteenzetting gegeven waarin hij breedvoerig heeft toegelicht hoever de uitvoering van zijn opdracht is gevorderd.

* * *

De Koninklijke Commissaris heeft tegelijkertijd al de vraagstukken die het onderwerp van zijn zending

vormen, in studie genomen. Reeds is een grondig onderzoek gewijd aan de problemen betreffende de inrichting en de bevoegdheid van de Hoven en rechtbanken, en voorontwerpen van wet werden opge maakt.

Wat de rechtspleging betreft is men klaar gekomen met belangrijke studies, onder meer betreffende de problemen van de nietigverklaringen, het gewijsde van de vonnissen, evenals over de principes van de procedure van inbeschuldigingstelling en van onderzoek; zij zullen het mogelijk maken binnenkort de daarop betrekking hebbende teksten voor te bereiden. Wat de middelen van uitvoering betreft werd een voorontwerp van teksten opgesteld.

Het is evenwel nog te vroeg een analyse te maken van de teksten, die de Commissie voor de Justitie voorgelezen werden, en die, naar het woord van de Koninklijke Commissaris, nog moeten worden bijgewerkt.

De Koninklijke Commissaris heeft ze trouwens reeds aan het advies van bevoegde personen voorgelegd. Hij heeft contact opgenomen met de hoofden van de magistratuur en van de balie. Hij heeft ook verscheidene werkgroepen gevormd, onder meer een vast studiecentrum, dat, onder zijn voorzitterschap, hoogleraren van onze vier universiteiten heeft betrokken bij de voorbereiding van een taak die een onafzienbaar terrein bestrijkt, waarop met uiterste omzichtigheid tewerk moet worden gegaan.

Over de theorie en haar praktische toepassingen heeft de Koninklijke Commissaris ook een omvangrijke en kostbare rechtsvergelijkende documentatie bijeengebracht.

* * *

Wat de rechterlijke organisatie betreft, heeft de Koninklijke Commissaris in het kort herinnerd aan de hoofdpunten van zijn vroegere uiteenzettingen.

De reorganisatie van de vrederegrechtbanken werd uitvoerig door hem onderzocht met de medewerking van een werkgroep, die talrijke vergaderingen op het Ministerie van Justitie heeft gehouden. De toestand van ieder kanton werd zorgvuldig onderzocht, waarbij rekening werd gehouden met de vervoermiddelen en -wegen, het aantal inwoners en de bevolkingsdichtheid, de voornaamste middelen van bestaan, de aard en de oorzaken van de geschillen die moeten berecht worden, en algemeen met alle omstandigheden die van belang zijn voor de beoordeling van zeer uiteenlopende toestanden. Dit werk, dat voornamelijk ten doel heeft een einde te maken aan het thans bestaande gebrek aan evenwicht, is bijna beëindigd.

De organisatie van de politierechtbanken houdt eveneens de volledige aandacht gaande. De oplossing, die aan dit vraagstuk zal gegeven worden, moet niet noodzakelijkerwijze dezelfde zijn als deze voor de vrederegchten. De politierechtbanken moeten inderdaad voor het grootste deel inbreuken op de wegcode behandelen en in de meeste gevallen zijn de rechtzoekenden niet in het kanton woonachtig.

De rechtbanken van eerste aanleg, de rechtbanken van koophandel, de arbeidsgerechten en de jeugdrechtbanken zijn het voorwerp van een uitvoerige en algemene studie waarvan de conclusies nauw verbonden zijn met de bevoegdheids- en procedureproblemen. De Koninklijke Commissaris heeft een grondige studie gewijd aan de rechtstelsels in de verschillende West-europese landen en, op meer dan een plaats en voor meer dan een onderwerp, heeft hij daarin nuttige aanknopingspunten kunnen vinden.

Naar de reeds herhaaldelijk door het Parlement uitgesproken wens dient in principe een einde te worden gemaakt aan de verspreiding der rechtscolleges.

De burgerlijke rechtbank, de correctionele rechtbank van koophandel en de sociale rechtbank zouden een arrondissementrechtbank vormen.

Op deze wijze zou de koophandel worden aangepast in het algemene kader van de hervorming, volgens structuuregelen die eenvormig zouden voorzien in de medewerking van bijzitters-kooplieden.

Voor de organisatie van de sociale rechtbanken in de schoot van de arrondissementrechtbank zouden dezelfde principes in acht worden genomen als voor de rechtbanken van koophandel. Onder het voorzitterschap van een beroepsmagistraat en bovendien aangevuld met twee paritaire bijzitters zouden ze bevoegd zijn voor alle geschillen in sociale gelegenheden. Deze oplossing zou de in alle kringen ten zeerste gewenste eenvormigheid in de rechtspraak mogelijk maken. Evenals voor de rechtbanken van koophandel het geval is, zouden de voorzitters van de sociale kamers moeten gespecialiseerd zijn in de aangelegenheden die ze moeten behandelen.

De uiteenzetting van de Koninklijke Commissaris had meer in het bijzonder betrekking op de oriëntering die aan ons procedurestelsel dient te worden gegeven. Moet het huidige stelsel van inbeschuldigingstelling behouden worden of moeten daarentegen werkwijzen aangenomen worden, die de burgerlijke rechter in staat stellen meer initiatief aan de dag te leggen en hem ruimere rechten van onderzoek zouden verlenen?

Een rechtsvergelijkend onderzoek maakt het mogelijk vast te stellen dat in de meeste Westeuropese landen de burgerlijke rechter een veel uitgebreider bevoegdheid bezit dan bij ons het geval is. In Italië, bijvoorbeeld, heeft de onderzoeksrechter tot taak de voor de rechtbank gebrachte zaak te onderzoeken en alle maatregelen te treffen die hij nuttig acht om de zaak in staat van wijzen te stellen. Nagenoeg dezelfde bevoegdheden heeft in Frankrijk de rechter die met het volgen van de procedure is belast. Dit is ook de rol van de « master » in de Britse rechtspleging.

De Koninklijke Commissaris heeft verklaard dat, vooral nopens dit vraagstuk, het advies van de leden van de Commissies voor de Justitie van Kamer en Senaat hem waardevol zou zijn.

Bij een nader onderzoek van sommige punten betreffende de procedure, geeft de Koninklijke Commissaris als zijn mening te kennen dat het stelsel van inleiding der zaken in principe zou moeten behouden en eenvormig gemaakt worden. Een bijzonder onderzoek werd gewijd aan de inleiding van de procedures in naam van rechtspersonen. De verplichting om in het inleidend exploit van aanleg de identiteit van al de leden van de raad van beheer te vermelden is een bron van moeilijkheden, zonder dat de justitiabelen daardoor enige waarborg gegeven wordt. In de hervormingsontwerpen is dan ook bepaald dat het zal volstaan de identiteit van de rechtspersoon te vermelden, onder meer de benaming, de maatschappelijke zetel en de rechtsvorm ervan, terwijl de samenstelling van de raad van beheer of van bestuur niet meer zou moeten aangeduid worden.

Voor de nietigheid werd een zo soepel mogelijk stelsel uitgewerkt. In principe mogen alleen de uitdrukkelijk in de wet voorziene nietigheden door partijen worden ingeroepen wanneer de onregelmatigheden in de procedure hun nadeel hebben berokkend. In de

gevallen welke op beperkende wijze in de wet zullen omschreven worden, zullen sommige nietigheden en ontzettingen ambtshalve door de rechter kunnen opgeheven worden. Daarenboven zal iedere nietigheid, die niet door partijen zal voorgesteld zijn of ambtshalve zal betekend worden wanneer de wet hierin voorziet, worden gedekt door een op tegenspraak gewezen vonnis of arrest.

Om de procedure voor de Hoven en rechtbanken te bespoedigen, is de Koninklijke Commissaris van oordeel dat, welke ook de keuze tussen de procedure van inbeschuldigingstelling en de procedure van onderzoek zij, een stelsel kan overwogen worden waarbij de partij, die zich heeft moeten neerleggen bij een overdreven aantal verschuivingen van de rechtszaak, het recht zou hebben de zaak te doen berechten, zelfs in afwezigheid van de tegenpartij. Het zou echter deze laatste vrijstaan zijn binnen vijftien dagen een verzoekschrift in te dienen.

De bewijslevering werd geheel herlegd. De inhoud van het onderzoek en van het deskundig onderzoek werden aldus hervormd.

Uit het onderzoek van de talrijke bestudeerde vraagstukken blijkt genoegzaam hoe belangrijk de aan de gang zijnde werkzaamheden zijn. Nochtans dient er de nadruk op gelegd te worden dat al deze vraagstukken innig met elkaar verknocht zijn. De hervormingen betreffende de bevoegdheid en de rechterlijke organisatie kunnen enkel in overweging genomen worden in het kader van een versoepling en een eenmaking van de rechtsvormen van de procedure.

De hervormingen van de procedure zullen insgelijks moeten onderzocht worden in functie van de ontwerpen betreffende de rechterlijke organisatie en de bevoegdheid. Het verdient dan ook aanbeveling dat alle voorontwerpen tegelijkertijd ter beoordeling aan de wetgever zouden worden voorgelegd.

* * *

De uiteenzetting van de heer Van Reepinghen werd gevolgd door een breedvoerige gedachtenwisseling tijdens welke de meeste leden van uw Commissie het woord hebben gevoerd om vragen te stellen, commentaar uit te brengen en hun oordeel uit te spreken.

Uit naam van de Commissie heeft haar Voorzitter de Koninklijke Commissaris ten zeerste bedankt en hem van harte gelukgewenst wegens de gevorderde stand van zijn werkzaamheden. Hij heeft er de nadruk op gelegd hoezeer het nodig is blijk te geven van verbeeldingskracht bij deze uitgebreide hervorming, en heeft uiting gegeven aan de eenparige wens van de Commissie dat teksten zouden tot stand komen, die ons rechtsstelsel eenvoudiger, vlugger en doelmatiger zullen maken.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

OVERZICHT DER BELGISCHE WEIGEVING

(1 november — 30 november 1960)

I. Staats- en Administratief Recht

A. Ministeries - Inrichting - Benoemingen - Kaders - Begrotingen.

1. *Ministerie van Landbouw.* — Het K.B. van 22 september 1960 (S. 1 november 1960 - 8582) wijzigt het K.B. van 14 januari 1956 tot vaststelling van de schalen verbonden aan de bijzondere graden van het Ministerie van Landbouw.

2. *Ministerie van Openbaar Onderwijs.* — Het K.B. van 14 september 1960 (S. 2-3-4 november 1960 - 8609) vult aan het K.B. van 28 oktober 1959 houdende vaststelling van de schalen verbonden aan de bijzondere graden bij de inrichtingen die afhangen van het bestuur van het Openbaar Onderwijs en het Wetenschappelijk onderzoek.

3. *Ministerie van Openbaar Ambt.* — Het K.B. van 28 oktober 1960 (S. 5 november 1960 - 8643) wijzigt het K.B. van 16 februari 1953 houdende bezoldigingsregeling van het personeel der ministeries alsmede het K.B. van 1 juli 1953 tot vaststelling van de schalen verbonden aan de gemeenschappelijke graden voor verscheidene ministeries.

4. *Ministerie van Openbare Werken.* — Bij K.B. van 28 oktober 1960 (S. 9 november 1960 - 8649) wordt in het Ministerie van Openbare Werken en wederopbouw een dienst van het « Groen plan » ingesteld. Bij neuzende K.B. worden de bevoegdheden van dit « groen plan » bepaald.

5. *Ministerie van Afrikaanse zaken.* — Het K.B. van 26 oktober 1960 (14 november 1960 - 8836) wijzigt het K.B. van 28 juni 1960 houdende het statuut van de ambtenaren van het bestuur in Afrika, van de kaders van het onderwijs, van de rechterlijke orde en van de gerechtelijke politie der parketten en van de aanvullingsambtenaren in dienst op 30 juni 1960.

6. *Ministerie van Afrikaanse zaken.* — Het K.B. van 21 oktober 1960 (S. 14 oktober 1960 - 8836) stelt uitvoeringsmaatregelen vast van het K.B. van 28 juni 1960, houdende het statuut van de ambtenaren van het bestuur in Afrika, van de kaders van het onderwijs, van de rechterlijke orde en van de gerechtelijke politie der parketten en van de aanvullingsambtenaren in dienst op 30 juni 1960.

7. *Afrikaanse zaken.* — Het K.B. van 31 oktober 1960 (S. 18 november 1960 - 8952) wijzigt het K.B. van 18 mei 1959 houdende het statuut van de gouverneur-generaal van Belgisch-Congo (van de vice gouverneurs-generaal van Belgisch-Congo, van de gouverneur van Ruanda-Urundi van de secretaris-generaal van Belgisch-Congo, van de gouvernementssecretarissen van Belgisch-Congo en van de provinciegouverneurs van Belgisch-Congo).

8. *Ministerie van Openbaar Onderwijs.* — Het K.B. van 12 oktober 1960 (S. 18 november 1960 - 8953) stelt het organiek kader van het administratief, gespecia-

liseerd en meesters- vak- en dienstpersoneel der Rijksuniversiteit van Gent en der Rijkslandbouwhogeschool te Gent vast.

9. *Ministerie van Financiën.* — Het K.B. van 9 november 1960 (S. 19 november 1960 - 8986) wijzigt het K.B. van 24 februari 1954 houdende vaststelling van het organiek kader van het Ministerie van Financiën.

10. *Ministerie van Afrikaanse Zaken.* — De wet van 12 juli 1960 (S. 24 november 1960 - 9052) keurt het K.B. van 30 oktober 1959, waarbij op de begroting der gewone uitgaven van Belgisch-Congo en Ruanda-Urundi voor het dienstjaar 1958, bijkredieten worden geopend en kredietoverschrijvingen geordonneerd, goed.

11. *Ministerie van Afrikaanse Zaken.* — Bij de wet van 12 juli 1960 (S. 25 november 1960 - 9091) wordt het openen van bijkredieten goedgekeurd, sommige kredieten geopend voor de buitengewone uitgaven van Belgisch-Congo en Ruanda Urundi van het dienstjaar 1958, verminderd.

12. *Ministerie van Economische zaken.* — Het K.B. van 21 november 1960 (S. 26 november 1960 - 9154) wijzigt het organiek kader van het Ministerie van Economische Zaken.

13. *Ministerie van Landbouw.* — Het K.B. van 21 oktober 1960 (S. 30 november 1960 - 9211) wijzigt het K.B. van 25 oktober 1954 houdende het statuut van de seizoenarbeiders van het vak- en dienstpersoneel van de wetenschappelijke instellingen van het Ministerie van Landbouw.

14. *Ministerie van Economische Zaken.* — Bij K.B. van 25 november 1960 (S. 30 november 1960 - 9221) wordt een nationaal comité voor economische expansie opgericht.

B. Landbouw.

15. *Melk.* — Het M.B. van 31 oktober 1960 (S. 7 november 1960 - 8676) stelt het bedrag der premïën vast toegekend aan de instellingen die uit Belgische melk zekere melkderivaten voortbrengen.

16. *Vee.* — Het K.B. van 8 november 1960 (S. 19 november 1960 - 8987) regelt de vereffening van de premïën voorzien door de reglementering betreffende de verbetering van het rundveeras en van het paardenras.

17. *Aardappelen.* — Het M.B. van 12 november 1960 (S. 24 november 1960 - 9069) stelt de maatregelen vast te nemen om het verspreiden van de aardappelwratziekte in het land te bestrijden.

18. *Fruitteelt.* — Het K.B. van 10 november 1960 (S. 25 november 1960 - 9090) wijzigt het K.B. van 1 juli 1951 betreffende het verlenen van toelagen tot aanmoediging van de fruitteelt.

19. *Rundertuberculose.* — Het K.B. van 17 november 1960 (S. 28 november 1960 - 9179) wijzigt het K.B. van 2 december 1959 houdende bijzondere maatregelen tot bestrijding van rundertuberculose.

C. Financiën.

20. *Lening.* — Bij K.B. van 9 november 1960 (S. 10

november 1960 - 8766) wordt de Minister van Financiën er toe gemachtigd onder de door hem vast te stellen voorwaarden een binnenlandse lening, genaamd «Lening van 1960 met 10 of 15 jaar looptijd, uit te geven.

21. *Lening*. — Het M.B. van 9 november 1960 (S. 10 november 1960 - 8768) stelt de uitgiftenmodaliteiten van de lening van 1960 met 5, 10 of 15 jaar looptijd, vast.

22. *Hypothecaire leningen*. — Het K.B. van 7 oktober 1960 (S. 10 november 1960 - 8859) wijzigt het K.B. van 23 maart 1957 tot regeling van het verlenen van een staatswaarborg op de terugbetaling van de hypothecaire leningen die toegestaan worden voor het aankopen of bouwen van volkswoningen, kleine landeigendommen of daarmee gelijkgestelde woningen.

23. *Nationale kas voor krediet aan de nijverheid*. — Bij K.B. van 16 november 1960 (S. 30 november 1960 - 9210) wordt het nominaal bedrag van de kasbons en obligaties, uitgegeven door de Nationale Kas voor Krediet aan de nijverheid, verhoogd.

D. Onderwijs.

24. *Lager onderwijs*. — Het K.B. van 10 oktober 1960 (S. 21 november 1960 - 9014) stelt de schoolbevolkingsnormen in de eenklassige lagere en bewaarscholen voor het schooljaar 1961-1962 vast.

25. *Zeevaartonderwijs*. — Het K.B. van 14 november 1960 (S. 7 november 1960 - 8686) regelt de inrichting voor het verlenen van uitrustingsstoelagen aan gesubsidieerde inrichtingen voor zeevaartonderwijs.

E. Middenstand.

26. *Ambachts- kleine- en middelgrote handels- en nijverheidsondernemingen*. — Het M.B. van 17 oktober 1960 (S. 7 november 1960 - 8686) regelt de inrichting en de werking van de centrale examencommissie bedoeld in art. 8 van het K.B. van 15 april 1959 tot uitvoering van de wet van 24 december 1958 waarbij beroepsuitoefeningsvoorwaarden kunnen worden ingevoerd in de ambachts-, de kleine en middelgrote handels- en de kleine nijverheidsondernemingen.

27. *Neringen en ambachten*. — Het K.B. van 7 november 1960 (S. 11 november 1911 - 8811) stelt de voorwaarden vast waaronder de zondagwachtdienst in neringen en ambachten kan worden ingericht.

F. Openbare werken.

28. *Comité tot aankoop van onroerende goederen voor rekening van de Staat*. — Het K.B. van 3 november 1960 (S. 18 november 1960 - 8946) organiseert de comités tot aankoop van onroerende goederen voor rekening van de Staat, van de staatsinstellingen en van de instellingen waarin de Staat een overwegend belang heeft.

G. Verkeerswezen.

29. *Personenvervoer*. — Het K.B. van 8 november 1960 (S. 18 november 1960 - 8941) wijzigt:

1. het Regentsbesluit van 22 mei 1947 en het daarbij gevoegd algemeen reglement tot vaststelling van de technische eisen waaraan de voor personenvervoer

gebezigde voertuigen die benevens de zitplaats van de bestuurder ten minste negen plaatsen tellen en de voertuigen gebezigd voor het vervoer van zaken, moeten voldoen;

2. het Regentbesluit van 10 juni 1947, houdende algemeen reglement tot vaststelling van de technische eisen waaraan voor personenvervoer gebouwde motorvoertuigen met ten hoogste acht plaatsen zonder die van de bestuurder moeten voldoen.

H. Internationale of Europese verdragen.

30. *Overeenkomst tussen België en Iran - Luchtvervoer*. — De wet van 26 juni 1960 (S. 25 november 1960 - 9121) keurt de overeenkomst tussen België en Iran inzake luchtvervoer tussen hun grondgebieden en verdere landen alsmede de bijlagen, ondertekend te Teheran op 14 april 1958, goed.

31. *Internationale overeenkomsten*. — De wet van 10 augustus 1960 (S. 16-17 november 1960 - 8868) keurt de volgende internationale akten, ondertekend op 14 mei 1954 te 's Gravenhage goed:

a) het verdrag inzake de bescherming van kulturele goederen in geval van een gewapend conflict, reglement van uitvoering, slotakte en resolutie;

b) het protocol inzake de bescherming van kulturele goederen in geval van een gewapend conflict, ondertekend op 14 mei 1954 te 's Gravenhage.

32. *Overeenkomst tussen België en Duitsland*. — De wet van 10 augustus 1960 (S. 18 november 1960 - 893L) keurt de overeenkomst goed tussen België en Duitsland betreffende de erkenning en de wederzijdse tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen, scheidsrechterlijke uitspraken en authentieke akten in burgerlijke zaken of in handelszaken evenals het aanvullend protocol bij deze overeenkomst en de wisseling van brieven, ondertekend op 30 juni 1958, te Bonn.

II. Rechterlijke Inrichting

33. *Rechtbank van Eerste Aanleg te Bergen*. — Het K.B. van 3 november 1960 (S. 10 november 1960 - 8770) wijzigt het dienstreglement van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Bergen.

34. *Rechtbank van Eerste Aanleg te Neufchateau*. — Het K.B. van 3 november 1960 (S. 10 november 1960 - 8771) wijzigt het dienstreglement van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Neufchateau.

III. Arbeidsrecht en Maatschappelijke Hulpbetoon

35. *Bouwbedrijf - Arbeid*. — Bij K.B. van 25 oktober 1960 (S. 5 november 1960 - 8651) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 29 september 1960 van het Nationaal Paritair Comité voor het bouwbedrijf tot oprichting van een Fonds voor bestaanszekerheid en tot vaststelling van zijn statuten.

36. *Pensioenen*. — Het K.B. van 18 oktober 1960 (S. 7 november 1960 - 8671) wijzigt het K.B. van 15 mei 1954 houdende vaststelling van het enig bedrag van de pensioenen bepaald bij de titels II en III van de samengeordende wetten op de militaire pensioenen en de vergoedingspensioenen.

37. *Houtbewerking - Arbeid*. — Bij K.B. van 6 oktober 1960 (S. 10 november 1960 - 8776) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 13 juli 1960 van het Nationaal Paritair Comité voor de stoffering

en de houtbewerking, tot wijziging van de beslissing van 2 juli 1958 van hetzelfde comité houdende vaststelling van de lonen der handarbeiders die werken in de ondernemingen welke onder dit comité vallen, algemeen verbindend verklaard bij het K.B. van 6 januari 1959.

39. *Houtnijverheid - Arbeid.* — Bij K.B. van 14 oktober 1960 (S. 10 oktober 1960 - 8778) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 25 mei 1960 van het Nationaal Paritair Comité voor de houtnijverheid tot vaststelling van de minimumlonen der handarbeiders die in de zagerijen en de houthandel werken.

40. *Houtnijverheid - Arbeid.* — Bij K.B. van 25 oktober 1960 (S. 10 november 1960 - 8782) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 25 mei 1960 van het Nationaal Paritair Comité voor de houtnijverheid, tot toekenning van een vergoeding voor verlet, wegens bijzondere gebeurtenissen, aan de handarbeiders die in de zagerijen en de houthandel werken.

41. *Naai- en Snijwerk - Arbeid.* — Bij K.B. van 25 oktober 1960 (S. 10 november 1960 - 8784) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 24 juni 1960 van het Nationaal Paritair Comité voor het naai- en snijwerk voor dames tot vaststelling van de arbeidsvoorwaarden der arbeiders tewerkgesteld in de ondernemingen welke onder zijn bevoegdheid vallen.

42. *Arbeidsbescherming.* — Het K.B. van 4 november 1960 (S. 14 november 1960 - 8837) wijzigt titel I, hoofdstuk 2 B van het algemeen reglement voor de arbeidsbescherming.

43. *Houtnijverheid - Arbeid.* — Bij K.B. van 21 november 1960 (S. 26 november 1960 - 9156) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 25 mei 1960 van het Nationaal Paritair Comité voor de houtnijverheid, betreffende de verkorting van de arbeidsduur.

44. *Tabaksbedrijf - Arbeid.* — Bij K.B. van 8 november 1960 (S. 29 november 1960 - 9196) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 5 juli 1960 van het Nationaal Paritair Comité voor het tabaksbedrijf betreffende de bestaanszekerheid van de arbeiders tewerkgesteld in de sigaren- en cigarillosfabrieken.

45. *Huiden- en lederbedrijf - Arbeid.* — Bij K.B. van 17 november 1960 (S. 30 november 1960 - 9223) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 26 februari 1960 van het Nationaal Paritair Comité voor het huiden- en lederbedrijf betreffende de bestaanszekerheid van de arbeiders tewerkgesteld in zekere ondernemingen waar schoenen en pantoffels en de gedeelten in leder ervan vervaardigd worden.

46. *Tuinbouwbedrijf - Arbeid.* — Bij K.B. van 21 november 1960 (S. 30 november 1960 - 9225) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 9 september 1960 van het Nationaal Paritair Comité voor het tuinbouwbedrijf tot wijziging van de beslissing van 16 oktober 1957 betreffende de beroepsclassificatie, de vaststelling van de basisminimumuurlonen en de koppeling van deze lonen aan het indexcijfer der kleinhandelsprijzen van het Rijk, voor de arbeiders en arbeidsters in het tuinbouwbedrijf tewerkgesteld, algemeen verbindend verklaard bij K.B. van 10 april 1959.

47. *Tuinbouwbedrijf - Arbeid.* — Bij K.B. van 21

november 1960 (S. 30 november 1960 - 9227) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 9 september 1960 van het Nationaal Paritair Comité voor het tuinbouwbedrijf tot vaststelling van de modaliteiten van toekenning van een vacatiebijslag voor het jaar 1960.

IV. Fiscaal Recht

48. *Registratie- Hypotheek- en Griffierrechten - Zegelrechten.* — De wet van 12 juli 1960 wijzigt het wetboek der registratie- hypotheek- en griffierrechten alsmede het wetboek der zegelrechten met betrekking tot de gerechtelijke akten. De wet omvat 39 artikelen.

49. *Registratie- Hypotheek- en Griffierrechten - Zegelrechten.* — Het K.B. van 25 oktober 1960 (S. 9 november 1960 - 8741) stelt uitvoeringsmaatregelen vast van het wetboek der registratie- hypotheek en griffierrechten en schrijft de modaliteiten voor het houden der registers in de griffies der Hoven en Rechtbanken.

50. *Invoerrechten.* — Het K.B. van 28 oktober 1960 (S. 5 november 1960 - 8642) vult aan het K.B. van 12 september 1960 tot instelling van een recht op de invoer van sommige landbouw- en voedingsproducten.

H. Boonen

MEDEDELINGEN

Vrije Universiteit te Brussel

De inaugurale les van Prof. Ch. Hammes over « Het recht der Europese gemeenschappen » is uitgesteld tot 30 januari aanstaande te 17 uur (faculteit der rechten).

Verbond van het Vlaams Overheidspersoneel.

Het verbond van het Vlaams Overheidspersoneel zond het hieronderstaand vertoog aan de Heer Eerste Minister en aan de leden van de regering.

* * *

Mijnheer de Eerste Minister,
Heren Ministers,

Het Verbond van het Vlaams Overheidspersoneel nam kennis van de brief van de minister van Afrikaanse Zaken van 8 september 1960, ref. 1ste Divisie P/6/654, betreffende de vaststelling van de taalrol der te integreren ambtenaren.

Het V.V.O. verheugt er zich over dat de o.m. in het artikel 22 van het K.B. van 28 juni 1960 voorziene onaangaande criteria tot het bepalen van de taalrol der op te nemen personeelsleden samen met de wet van 21 maart 1960 vervielen.

Het is U reeds bekend dat verschillende overwegingen het V.V.O. verplichten om onwrikbaar vast te houden aan het enige objectieve en wettelijk criterium, nl. « de taalrol wordt bepaald door de taal van het toelatingsexamen ».

In het vooruitzicht van de nog af te kondigen nieuwe wet op de integratie van de ex-koloniale ambtenaren en de op grond van die wet te nemen uitvoerings-

besluiten, wenst het V.V.O. nu reeds duidelijk te maken dat het ten stelligste staat op de naleving van hogervermeld beginsel.

Elke andere regeling zou ten nadele uitvallen van de ambtenaren die het Nederlands als voertaal van hun aanwervingsexamen kozen, strijdig zijn met tekst en geest van de wet op het gebruik der talen in bestuurszaken en de deur openen voor subjectieve criteria en dus voor willekeurige overhevelingen.

In de hypothese dat de integratie van ex-kolonialen van het welslagen in een examen afhankelijk zou worden gesteld, dient er nadrukkelijk te worden op gewezen dat deze examens — die geen eigenlijke recruiteringsexamen zijn — in geen enkel geval aanleiding mogen zijn tot overgang van de Franse naar de Nederlandse taalrol.

De Belgische administratie zit verveeld met het onevenwicht dat zij destijds zelf heeft verwekt. Het V.V.O. kan evenwel niet aanvaarden dat ineens « op papier » een « evenwicht » tussen beide taalrollen « tot stand » zou gebracht worden door de inschrijving van franstaligen op de Nederlandse taalrol, welke ook de gebeurtenissen mogen zijn, waarin men aanleiding zou willen zoeken om de overgang naar een andere taalrol te bewerkstelligen.

Wat de moederlandse ambtenaren van de burgerlijke kaders van het bestuur in Afrika betreft, werden er voor de territoriale diensten anderzijds respectievelijk in 1946 en 1949 voor het eerst examens in het Nederlands uitgeschreven. Slechts voor de ambtenaren die vóór die tijd werden aangeworven kan, wegens ontstentenis van een vrije taalkeuze bij de aanwerving, bij wijze van overgangsregeling, uitzondering gemaakt worden op het wettelijk criterium van de inleiding volgens de taal van het wervingsexamen. Bovendien zouden de ambtenaren die voor resp. 1946 en 1949 hun toelatingsexamen aflegden in de Franse taal enkel op de Nederlandse rol kunnen worden ingeschreven wanneer zij een Nederladstalig diploma voorleggen dat toegang geeft tot de categorie waarvoor zij werden aangeworven en het bewijs leveren van werkelijk ambtelijk gebruik van het Nederlands. Dezelfde voorwaarden zouden gelden voor ambtenaren die eventueel geen aanwervingsexamen aflegden, doch benoemd werden bij toepassing van een uitzonderlijke procedure.

Wat meer in het bijzonder de in het vooruitzicht gestelde « integratie » van ex-kolonialen op het Ministerie van Buitenlandse Zaken betreft, houdt het V.V.O. onwrikbaar aan volgende beginselen.

De aanwerving van personeelsleden door het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel,

de diplomatieke en consulaire dienst inbegrepen, de bevordering in de schoot van het Ministerie, de diplomatieke en consulaire dienst inbegrepen, en de aanstelling in post in het buitenland, welke ook de graad of de functie zij, dienen te gebeuren in dier voege dat ten minste het rekenkundig evenwicht tussen de twee taalgroepen wordt ingesteld en geëerbiedigd.

Gelieve te aanvaarden, Mijnheer de Eerste Minister en Heren Ministers, de betuiging van onze bijzondere hoogachting.

TIJDSCHRIFTEN

Algemeen Fiscaal Tijdschrift, jrg. 1960 - n° 3-4 :

R. Brouw, Problemen van rechtsvorm en fiscaliteit bij de oprichting van een filiaal in West-Duitsland.

Nederlands Juristenblad, jrg. 1961 - n° 1 :

J. C. Van Oven, De te queri debes. — G. E. Lange-meijer, Vereniging voor Wijsbegeerte des Rechts. — J. Knottenbelt, « Parij-arbiters » in een overeenkomst met de overheid.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, jrg. 1961 - n° 4658 :

M. Drukker, Enkele fiscaalrechtelijke aspecten van de converteerbare obligatie (I). — Y. D. C. van Duyn, Aantekeningen op de Successiewet 1956.

Journal des Tribunaux, jrg. 1961 - n° 4302 :

S. C. Versele, Politique criminelle et délinquance juvénile.

Revue de Droit Familial, jrg. 1960 - n° 4 :

Législation. — Jurisprudence. — Correspondance.

Recueil Daloz, jrg. 1961 - n° 1 :

R. Rodière, Le transporteur maritime et les marchandises en attente d'embarquement ou de livraison.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"
